

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא = מרכא; מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 ויקרא אמר כא,א

ויקרא שמיני יא,מב: פל' הולך על-גחון וכלו הולך על-ארבע עד קל-מרבח רגלים לכל-השרץ השרץ על-הארץ

לא האכלום פי-שקץ הם:

ויקרא אחרי מות יז,ב: על-כן אמרתי לבני ישראל כל-נפש מכם לא-תאכל דם

והגדר הגר בתוככם לא-יאכל דם:

ויקרא אמר כא,א: ויאמר ה' אל-משה אמר אל-הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא-יטמא בעמיו:

עיון בסוגיה האם גדול מצווה להפריש קטן מעבירה כגון אכילה אסורה, או היטמאות, ואגב כך מתברר תפקיד משוער של **תבנית הטעמים מרכא טפחא** בשלושה פסוקים **[בבלי יבמות קיד,א]** תא שמע **[ויקרא שמיני יא,מב]** **לא האכלום פי-שקץ הם** - מרכא טפחא

מרכא סלוק (ופירושו) לא תאכלום, (ובא הכתוב) להזהיר הגדולים על הקטנים (גדולים אסורים לאכול ואסורים להאכיל לאחרים וביניהם קטנים) מאי לאו דאמרי להו (האם לא שאומרים להם) לא תאכלו (להפרישם מן העבירה, ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכילו לו, לקטן, בידים דבר טמא אבל אין הוכחה מכאן שצריך להפרישו כאשר הוא אוכל בעצמו)

תא שמע **[ויקרא אחרי מות יז,ב]** **כל-נפש מכם לא-תאכל דם** - מרכא טפחא מונח אתנה, יתור לרבות, (ופירושו) להזהיר הגדולים על

הקטנים. מאי לאו דאמרי להו (האם לא מדובר שהגדולים אומרים להם לקטנים)

לא תאכלו (דם ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכילו לו, לקטן, בידים, דם)

תא שמע **[ויקרא אמר כא,א]** **אמר... ואמרת** להזהיר הגדולים על הקטנים. מאי לאו דאמר להו לא תיטמו (האם לא מדובר שהגדול אומר

להם לקטנים לא תיטמאו. ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יטמאו הקטן, בידים, אבל הנטמא מעצמו אין חובה להפרישו). בכתוב זה דרשת

ההפרשה או שלא יאכילו קטנים בידים נלמדת מהמלים **אמר... ואמרת**. המלים **אמר אל-הכהנים** – מתפרשות להרחבת משמעותם

לכהנים בעלי מומין גופניים, שלמרות שלא עובדים בעבודות הנראות לציבור בבית המקדש, מצווים שלא להיטמא. מלים אלה מוטעמות

מרכא טפחא, שמשוער שהן בתפקיד יתור לרבות היינו כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והעשויה להתרחב לכהנים בעלי מומין, ואפשר שגם קטני הכהנים.

סיכום [בבלי יבמות קיד,א] מביא שלושה מקראות, שבכולם לענין לרבות אחרים על המדוברים (כמו קטנים על הגדולים) מופיעה תבנית

טעמים מרכא טפחא למלים **(ו' שמי יא,מב)** **לא האכלום, (ו' אחרי מות יז,ב)** **כל-נפש מכם, (ו' אמר כא,א)** **אמר אל-הכהנים**. הגמרא

מסכימה שיש בהם יתור לרבות אבל דוחה שמהם אפשר ללמוד חובת הגדולים להפריש הקטנים מן העבירה.

אמר אל-הכהנים - מרכא טפחא, יתור לרבות כהנים בעלי מומין

בני אהרן – מונח לפני אתנה מרבה, אתנה – מגביל (א) כ-**[תורי"כ]** בני אהרן אין מיטמים למתים, מטמות הן בנות אהרן למתים. (ב) כ-

[תורי"כ] בני אהרן שהם כהנים, יצאו (התמעטו) חללים. **[תורי"כ]** מרבה מ-**בני אהרן** בעלי מומין לאזהרת הטומאה. אם מדובר בעלי מומין

העובדים במקדש בעבודות שאינן לעיני הציבור (כגון תילוע עצים) אז אפשר כי הם מתרבים בקרא **אמר אל-הכהנים** - מרכא טפחא,

יתור לרבות, ואלו מבני אהרן שכבר לא מגיעים לעבודה במקדש אפשר כי הם מתרבים מהקרא **בני** – מונח לפני אתנה המרבה.

ואמרת אליהם - מונח זקף-קטן, דרשה לרבותי טומאות הפורשות מן המת בנוסף לדם, ודרשת לימוד אלפניו ולאחריו.

לנפש לא-יטמא בעמיו - מרכא טפחא, יתור לרבות, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין והעשויה להתרחב, סלוק מגביל איסור

ההיטמאות למת.

ואמרת אליהם – (אתנה) מונח זקף-קטן, אם זה תיאור והבא **לנפש לא-יטמא בעמיו** המצוה אזי כאן לימוד אלפניו ולאחריו. הלימוד

אלפניו מתבטא באזהרה לכהנים הבוגרים עצמם, ולאחריו באזהרה על גרימת טומאה לכהנים אחרים וביניהם הקטנים.

הגמרא לומדת שיש להזהיר הגדולים על הקטנים מהמלים **אמר... ואמרת**. לגמרא מובן שהאזהרה היא על מניעת טומאה **לנפש לא-**

יטמא אף שלא מזכירה זאת במפורש.

נסביר בשלבים את תבנית הטעמים של **לנפש לא-יטמא בעמיו**; **לא-יטמא** – מקף כרב-משמע הצירוף. בקריאה "לה-יטמא" כמובא ב-

[בבלי סוטה גא,א] אז (א) על מי הכהן חייב להיטמא גם עם יש מי שאינם כהנים עמו האם זה רשות (ר' ישמעאל) או האם זה חובה (ר'

עקיבא) (ב) מה יעשה עם מת מצוה כשהוא לבדו.

● **לנפש לא-יטמא** - מרכא טפחא, יתור לרבות, לא תטמאו עצמכם ומרחיב ולא תגרמו טומאה לכהנים אחרים וביניהם קטנים.

ב-**[תורי"כ]** דורש מלת **לנפש** לרבות, ואפשר שדרשת הרבוי נתמכת מהתבנית **לנפש לא-יטמא** – מרכא טפחא בתפקיד יתור לרבות

ומרבה על המת לטומאת מת את הדם ע"פ **(ד' דא יב,ג)** **כי תדם הוא הגנפש**, ושמירה מפני היטמאות בשאר כל הטומאות הפורשות מן המת

נדרשות מ-**ואמרת אליהם** - מונח זקף-קטן

● **בעמיו** - סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת, **[תורי"כ]** בזמן שעמיו (לויים, ישראלים) שם אינו מטמא, (בזמן שאין שם לויים

וישראלים) מיטמא הוא למת מצוה.

ויקרא אמר כא,י: ויהפך הגדול מאחיו אשר-יוצק על-ראשו ושמן המשחה ונמלא את-גדלו ללבש את-הבגדים

את-ראשו לא יפך ובגדיו לא יפרם:

אם **(ו' אמר כא,י)** **כי נדר שמן משחת אליהו עליו** טעם נדר תלישא בראש תיבה **[מנחת שני]** מלמד בין היתר על שיעור מינימום של שמן המשחה, אז

אפשר כי טעם **(ו' אמר כא,י)** **ויהפך** – תרסא בתפקיד שיעור שמן יתר של **אשר-יוצק על-ראשו** ו**שמן המשחה** – ושיעור זה צריך להיות מעל כזית כי

אחרת אין אפשרות לכהן גדול או למלך לסוך משמן המשחה שבראשם למקום אחר בגופן אשר נדרש ב-**(ו' קד' כז)** **ואיש אשר-יגח את-אחיתו פ'**

[תפארת ישראל - יכן מסכת כריתות פרק א כג] והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג ... וכשסך זר ממנו

בזית, או אפילו מלך וכוה"ג שסכו מהשמן שבראשם במקום אחר בגופן **בזית**, חייב כרת (רמב"ם שם ה"י):

[בבלי יומא יח,א] גמ' בשלמא שמא שחך ... והתניא **[ויקרא אמר כא,י]** **ויהפך הגדול מאחיו** - תלישא-קטנה – בתפקיד בעל בחינה נעלה, ענותן

(כדוגמת **אז ישיר משה** ת"ק)) בתפקיד שיעור לבית דין של שבעים ואחד לדון כ"ג,

קדמא ואולא בתפקיד מלמד, שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין (למדים) שאם אין לו (עושר משלו)

והוא ראוי להיות כהן גדול (מצד הצטיינותו בשאר המעלות) שאחיו הכהנים מגדלין אותו (בעושר משלהם) תלמוד לומר **ויהפך**

הגדול מאחיו - תלישא-קטנה קדמא ואולא (שאם יש צורך) גדלהו משל אחיו (מנכסי אחיו הכהנים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו – זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

[תורה שלמה [קב] ע"פ נתחומא] – הכהן הגדול ממיכאל השר הגדול, [קג] הגדול ממושה רבינו [קד] **ע"פ סנהדרין ב,א טז,א** נידון רק בבית דין של שבעים ואחד וכן בפיה"מ לרמב"ם [קט] **ע"פ נתחומא והפכה הגדול מאחיו אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע עַל-רֵאשׁוֹ וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** נותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג **אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע – מרכא = מאריך** (ואחריו מונח פסק מהפך פשטא) בתפקיד מאריך כאן מתאר, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

[תו"ש [קיא] ע"פ הוריות יב,ב] תניא דברים שבינן כ"ג וכהן הדיוט ... פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה. לא פורע ולא פורם ... אינו מטמא לקרובים ... וכולן נוהגים במרובה בגדים ... וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה. לא פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על התולדה ואסור באלמנה ... מה"מ דת"ר **והפכה הגדול מאחיו** זה כ"ג, **אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע עַל-רֵאשׁוֹ** ו **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** זה משוח מלחמה, **וּמִלֵּא אֶת-יָדוֹ לְלִבָּשׁ אֶת-הַבְּגָדִים** זה מרובה בגדים, ועל כולם הוא אומר **אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרָם**: [יא] **וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֵא** (ראה וי' אמר כא,יא) **אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע עַל-רֵאשׁוֹ** ו – מונח מונח פסק **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** – מהפך פשטא, כעין מידה כתוב סדור שנחלק * קריאה אחת ללא פסק **אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע עַל-רֵאשׁוֹ** **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח בשמן המשחה וזה יכול להיות כהן גדול וגם כהן משוח מלחמה * קריאה אחת עם פסק **אֶשֶׁר-וַיִּצְקַע עַל-רֵאשׁוֹ** ו – מונח מונח פסק **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח בלחמה שהוא גדול מאחיו לנסיבות מסוימות. או כהן גדול אשר נפסל והעבירוהו מתפקידו כגון כי נטמא, כי נפל בו מום **עַל-רֵאשׁוֹ** ו **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** – מונח מרמז לאופן משיחת כ"ג וכן כלי הקדש באות כ היוונית **עַל-רֵאשׁוֹ** ו **וַשְּׁמֹן הַמִּשְׁחָה** – מונח פסק לפני תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מונח כזה מרמז על כעין שתי סדרות של תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן, (א) משיחת כ"ג שהוא גם **וּמִלֵּא אֶת-יָדוֹ לְלִבָּשׁ אֶת-הַבְּגָדִים** מרובה בגדים (ב) משיחת כהן משוח מלחמה כאשר טעם פסק מעיד שהוא לא מרובה בגדים

ויקרא אמר כא,יא: וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֵא לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא: רש"י וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת, באהל המת נִפְשֹׁת מֵת, [נזיר לח] להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל: לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא, [סנהדרין ד', ת"כ] לא בא אלא להתיר לו מת מצוה: [רמב"ן ו'] (כא,) **אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּגְוִי וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת, נמשך לפניו עם "נפשות מת", יאמר שלא יפרע ולא יפרום על כל נפשות מת, ולא יבא עליו:**

טטוד"ל – אפשר שפירושו ה-**[רמב"ן ו']** "נמשך לפניו עם נפשות מת" משמעו ש- **אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרָם**: הוא גם לימוד אל לפניו אל שלפני האתנח ב-(כא,י), כי כ"ג חייב בהופעה נאה בכל עת, וגם לימוד לאחריו (בלשון ה-**[רמב"ן ו']** "נמשך לפניו"), וגם לאחריו לפסוק י"א שאפילו על אביו ועל אמו לא ינהג באבלות גלויה כשאר האבלים.

תבנית הטעמים של **(כא,) אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע** – (אתנח) פשטא מונח זקף-קטן אכן עשויה להיות לימוד אלפניו כאשר היא התיאור ואחריו תבוא ההלכה, אבל כאן היא גופא ההלכה ואחריו עוד הלכה **וּבְגָדָיו לֹא יִפְרָם**. וכבר מצאנו מקומות אחדים בהם יש שתי הלכות ואז נראה שהלימוד היה גם כן אלפניו ולאחריו. אלפניו שלא רק **לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא** אלא אף לא ינהג בהלכות אבלות.

בעה"ט וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת, כל הפסוק האותיות של סופי תיבות כפולות; **רמז לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא: חזקוני וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֵא** אזהרה לכהן גדול שלא יכנס באהל המת ואין לי אלא כה"ג שהוזהר בלא יבא מניין לרבות כהן הדיוט אלא גמר ג"ש **לֹא יִטְמָא בכ"ה מלא יטמא בכ"ג** מה לא יטמא האמור בכ"ג מוזהר אף בלא יבא, אף לא יטמא האמור בכ"ה מוזהר נמי אף בלא יבא. ת"כ:

לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא לא בא הכתוב אלא להתיר לו מת מצוה. כאן אין צריך לומר לבנו ולבתו לאחיו ולאחותו, שכשאינו מטמא לאביו ולאמו כ"ש שאינו מטמא לשאר קרובים:

ראב"ע ... וטעם לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ, שהיא מצוה עליו לכבדם בחייהם ובמותם ואף כי לאחיו ולבנו: מנחת שי ועל כל נפשת מת. חסר וא"ו על פי המסורת והכי איתא בגמ' פ"ק דסנהדרין תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים שהוא מטמא באהל שנא' ועל כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושעור א' ורבנן נפשת כתיב ע"כ. ועיין קרבן אהרן דף רכ"ז וילקוט ופסיקתא דר' טוביהו ולקח טוב ופ' ב' דאהלות משנה ב'. וגו' **וְעַל – תביר – מחלק ב- לֹא יָבֵא – לשייך ל- כָּל-נִפְשֹׁת מֵת** ואז לא יבא, וללא שייך וממועט מ"לא יבא" היינו שחייב לבוא. בהמשך יתברר מה שייך ומה לא שייך.

על – במובן ויבוא מלמעלה (ולא במובן סמוך) היינו שמאהיל (זהו אהל) או שיבוא אל אהל (בית) שאז תקרת הבית מעליו. והאהלה או הבית מכילים "כל-נפשות מת". הקרא קובע שבאופן כללי כהן גדול "לא יבא" לידי האהלה או כניסה לבית כזה. נוכיח על-פי תבנית הטעמים שממעט מאיסור מצב של האהלה על או כניסה לבית שבו מת מצווה, כלומר מתיר במת מצווה.

כָּל-נִפְשֹׁת מֵת – מרכא טפחא – יתור לרבות, (א)מצד התוכן, כללות המתים; (ב) מצד היתור לרבות, להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל (רבנו כתיב נפשת בלשון יחיד); ג) תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים (קרי נפשות בלשון רבים) **לֹא יָבֵא** – מונח אתנח, **ההלכה** (א)שלא יבוא באהל (יאהיל) או בבית ששם המת או רביעית דם ממת אחד או משניים (ב) שלא יגע במת או ברביעית דם מת (או מתים)

לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ – מרכא טפחא אחרי אתנח, יתור לרבות משהו ושייך למידה דבר המלמד על חבירו הכתוב לפניו. **שלב א'** נברר מהו הדבר המלמד. דבר זה הוא כללות בני משפחתו שחייב בכבודם ואפילו הכי **לֹא יִטְמָא: – מרכא סוף-פסוק – ממעט מכבודם וההלכה לאביו ולאמו לא יטמא אף כי לבני משפחתו שאינו חייב בכבודם (ע"פ ראב"ע).**

שלב ב' נברר מה בא ללמד על חבירו הכתוב לפניו. **לֹא יָבֵא** מחולק לשייך **וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת** שאז לא יבא, וללא שייך שאז יבא. מהו המצב שבו כ"ג יבא על נפשות מת? כאן הסיפא של הפסוק **לְאָבְיו וּלְאִמּוֹ** – מרכא טפחא הוא יתור לרבות. הרי כאשר אביו או אמו מתים הם בכלל "כל-נפשות מת" אם כן היתור לרבות בא לומר שיצא מן הכלל לא ללמד על עצמו אלא ללמד על הכלל או דבר אחר והמסקנה שנטמא במת מצווה. **[חזקוני]** פירש כי בגזירה שיה לומד מכהן גדול לכהן הדיוט שלא יבוא לאהל ולא יטמא בנגיעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורני) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: שמו המוקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.2 יוקרא אמר כב,א

ויקרא אמר כב,א - ב: [א] וינדבר ה' אל משה לאמר:

(טבל) [ב] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וַיִּנְדְּרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה':

ויקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ כִּי יִחַלְלוּהוּ אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁים:

ויקרא אמר כב,טו: (תרומה) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה':

ויקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) וְאֶכְלִיוּ עֹנֵנוּ יִשָּׂא כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהוּ:

בבלי סנהדרין פג,א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ב) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) [וי' אמר כב,טו: את] אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה' -

בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב,ב) אל חילול מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן (בתרומה כב,טו) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) חילול (טבל שב-כב,ב) מ- חילול מנותר (רש"י

(וי' קד' יט,ח) כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): חילול דרבים (בלשון רבים בטבל - (וי' אמר כב,ב) וְלֹא יִחַלְלוּ) מחילול דרבים (בלשון רבים בתרומה

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ) עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב (וי' אמר כב,טו) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וגו' (טט) - וּמָתוּ כִּי יִחַלְלוּהוּ. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) - (וי' אמר כב,טו) וּמָתוּ כִּי יִחַלְלוּהוּ (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), (פג,ב) פרט לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(וי' אמר כב,טו) כִּי יִחַלְלוּהוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ויקרא אמר כב,ג:

אָמַר אֲלֵהֶם לְדַרְתֵיכֶם כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַה' וְטַמְּאוּהוּ עָלָיו וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

[בבלי סנהדרין פג,א] האוכל את הטבל מנלן ... מניין ... שהוא במיתה (בידי שמים)? ... דאמר שמואל משום רבי אליעזר: ... (למי

הטבל דומה יותר לתרומה או לנותר?) מסתברא. (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים) מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

[רש"י מסכת סנהדרין פג,א] (טבל דומה לתרומה בסיבות הבאות) תרומה חוצה לארץ וכו' - סימן הוא, זה תרומה הוא, זה תרומה וזה תרומה מעורבת בו ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום, ויש היתר לאיסורו, זה יש היתר לאיסורו בהפרשה וזה יש היתר לאיסורו דטביל ומותר בתרומה, אבל נותר אין היתר לאיסורו, זה נאמר בו חלול בלשון רבים ולא יחללו וזה בלשון רבים כי יחללוהו, אבל נותר לשון יחיד קדש ה' חלל. פגול ונותר - אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה אלא בקדשים.

שכן פסול אוכלין - נותר וטבל שניהם פסול המאכל, אבל תרומה פסול הגוף הוא, דכי יחללוהו בטומאת הגוף כתיב, טבל ונותר אין להם טהרה במקוה, אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה. שנאמר ושמרו את משמרתו וגו' - לכהנים טמאים דבר הכתוב, בפרשת אמור: איש איש מזרע אהרן.

השוואת לדרתיכם בין שני מקראות

(וי' אמר כב,ג) אָמַר אֲלֵהֶם - מונח רביע לדרתיכם - קדמא ואולא במלה אחת, (א) כעין שוויון הענין משווה אבות העומדים

בסיני ובנים שהיה בא"י למצווה זאת של אוהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן

לאבות או לבנים שהם לכל הדורות [בבלי בבא בתרא קא,א] ראה (במ' מס' לו,ו) התשע"ז וגם בפסוק (כב,ה)

(ב) כעין כלל ראה [בבלי מעילה פ"ב, יב,ב] המשווה בכל הקדשים הכתוב מדבר לחייב חטאת או כרת בענין של שתי ידיעות

בתחילה וסוף והעלם באמצע. ידיעת הטומאה וידיעת הקודש ו/או המקדש.

לעומת (וי' אמר כג,ד) חֲקַת עוֹלָם - מהפך פשטא לדרתיכם - מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

[ספרא פרשתא ד.] אָמַר אֲלֵהֶם. אלו העומדים לפני בהר סיני לדרתיכם שינהג הדבר לדורות. אם נאמר לאבות למה נאמר לבנים, ואם נאמר לבנים למה נאמר לאבות. לפי שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין באבות. באבות מהו אומר (במדבר מטות מסעי לז ח) וכל בת יורשת נחלה וגו' ... הרבה מצוות בבנים מה שאין באבות. הא לפי מה שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין באבות, צ"ל באבות וצ"ל בבנים.

(וי' אמר כב,ג) אָמַר אֲלֵהֶם - מונח רביע, או אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, ע"פ [רש"י מסכת סנהדרין פג,א] מסתברא. (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים) מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

ראה אתנה, מונח רביע,

[תו"כ כב,ה] מִשׁוּה שְׁלָמִים לְכָל הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְדִּישִׁים לַה' כֹּלֵל עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת וּלְבוֹנָה וְקִטְרוֹת שְׁאִינָן זְבָחִים, וְלֹא הַחִיִּב בְּפִיגוּל חִיִּב בְּטוֹמְאָה, וְיִהְיֶה חִיִּב מִשְׁעָה שִׁישׁ לוֹ מִתִּירִין.

להלן השוואת נכרתה - גרשיים בין פסוקים בספר שמות לענין חמץ ופסוק טומאת קדשי ישראל ע"י כהנים.

1. שְׁמֹת בַּא יב,טו: שְׁבַעַת יָמִים מִצְּוֹת תֹּאכְלוּ אֶךְ בֵּינֵם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבְּרִיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם

כִּיּוֹ כָּל-אֶחָד חֲמֵץ וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן עַד-יוֹם הַשְּׁבִיעִי:

2. שְׁמֹת בַּא יב,טו: שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

כיון כל-אכל מהמזנות ונכרתה הנפש ההוא מערת ישן אל בפר ובאורח הארץ:

3. ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֱלֹהִים לְדָרְתִּיכֶם כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכֶּם-זָרְעֶכֶם אֶל-הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְהִי וְשִׁמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

4. דברים ראה טז,ג: לֹא-תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים הֹאכַל-עָלָיו מִצֹּאת לֶחֶם עָנִי כִּי בַחֲפוּזֵן יֵצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכַּר אֶת-יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

5. איכה א,ג: גִּלְתָּה יְהוּדָה מֵעַנְי וּמְרַב עֲבֹדָה הִיא יִשְׁבֶּה בְּנוֹיָם לֹא מִצָּאָה מְנוּחַ כָּל-רַדְפֵיהָ הַשִּׁינִיָּה בֵּין הַמִּצְרַיִם: וְיַעֲקֹב לְיוֹפֵר, הַמּוֹדִיעַ ח' טבת התש"ע, רמזים (בטעמים), בשם [דבר טוב, הרב בעריש ראזנבערג ה"ו, אמר ע' קמ"ו]

מובא פירוש רבי יהושע האדמו"ר מברעלז זצ"ל ל-(שמ' בא יב,טו, יט) ונכרתה – גרשיים. א' [מדרש איכה רבה א כח]: לכך נאמר (איכה א,ג) גִּלְתָּה יְהוּדָה מֵעַנְי על שאכלו חמץ בפסח, כמה דאת אמר (דב' ראה א,טו) לֹא-תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים הֹאכַל-עָלָיו מִצֹּאת לֶחֶם עָנִי, הרי שגלות מכפרת על עון אכילת חמץ. ב' ונכרתה – גרשיים, רמז כי התיקון על כרת אכילת חמץ הוא "גרשיים" להתגרש ממקומו ולגלות למקום אחר. לעומת (וי' אמר כב,ג) ונכרתה – גרשיים כפרש"י עה"ת יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתישב במקום אחר? תלמוד לומר (כב,ג) אֲנִי ה', בכל מקום אני. כרת זה אינו נפדה בגלות.

ט: מלת ונכרתה – בתנ"ך 18 מופעים, 16 מהם בתורה, 3 בטעם גרשיים, רוב האחרים בתנ"ך בתביר.

(שמ' בא יב,טו) ונכרתה הנפש ההוא מישראל – גרשיים מהפך פשטא זקא-קטן, (שמ' בא יב,יט) ונכרתה הנפש ההוא מערת ישראל – גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן.

בין תפקידי תבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר כענינו, יצא להקל ולא להחמיר, כלימוד [איכה רבה א כח], וכפירוש רבי יהושע מברעלז זצ"ל, שגלות פודה מכרת על אכילת כרת.

(וי' אמר כב,ג) ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה': – גרשיים דרגא תביר – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר, הלהחמיר כפרש"י שבכרת זה אינו נפדה בגלות. הלהקל שכל זמן שלא קרבו מתירי קדשי ישראל אין טמא מתחייב כרת על אכילת קדשי ישראל, ונלמד כן:

(וי' אמר כב,ג) כָּל-אִישׁ – מונח לגרמיה (מונח פסק) אֲשֶׁר-יִקְרַב – מונח, [רש"י] ... ולמדוה רבותינו מגזירה שוה.

כָּל-אִישׁ – מונח פסק אֲשֶׁר-יִקְרַב – מונח [רש"י] ... וכי יש נוגע חייב? אם כן מה תלמוד לומר יִקְרַב, משיכשר ליקרב, שאין חייבים עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו.

● טט - קריאה ללא פסק כָּל-אִישׁ - מונח אֲשֶׁר-יִקְרַב - מונח, משמעו משיכשר הקרבן ליקרב, חייבים על אכילה משום טומאה, כי כבר קרבו מתיריו של הקרבן.

● טט - קריאה עם פסק כָּל-אִישׁ – מונח פסק (כאן בתפקיד מונח לגרמיה) אֲשֶׁר-יִקְרַב - מונח, משמעו קרבן שלא הכשר ליקרב, כי עדיין לא קרבו מתיריו, לכן הם מפסיקים וטמא לא מתחייב כרת על אכילה בטומאה של קדשי ישראל.

(וי' אמר כב,ג) כָּל-אִישׁ - מקף כבורר בין מצב שהיה לאיש (כהן) שתי ידיעות קודם למעשה העבירה (א) שהוא טמא ו-ב) שזה קודש או שזה מקדש ואח"כ העלם וחזרת הידיעה בסוף, ובין מצב שהיה חסר אחת או שתי הידיעות קודם למעשה. ההסבר ע"פ

[רמב"ם שגגות פ"א,ה"ה] ל-[בבלי מעילה פ"ב, יב]

(וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר-יִקְרַב – מקף כבורר בין משמע נגיעה ובין משמע אכילה

(וי' אמר כב,ג) מִכָּל-זָרְעֶכֶם – מקף כבורר בין? ובין?

ויקרא אמר כב,ד:

אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אֶהְרֹן וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב בְּקְדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טֹמְאֵי נֶפֶשׁ אֹזֵי אִישׁ אֲשֶׁר-תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת-זָרַע:

בבלי חגיגה ד,ב הערל והטמא פטורין מן הראייה ... אלא ערל מנול? הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא דתניא ר"ע אומר

(ויקרא אמר כב,ד) אִישׁ אִישׁ לרבות את הערל

רש"י ערל. ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וגו'; לרבות את הערל. שהוא כטמא שלא יאכל תרומה אם כהן הוא:

תורה תמימה ויקרא כב,ד אִישׁ אִישׁ - לרבות את הערל שאסור בתרומה^(א) [יבמות ע' א']:

תורה תמימה הערה יג) כלומר ערל ישראל, והוא כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה, ולכן לא נמול הוא, והוי דינו לתרומה כמו טמא, אבל ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים, וזו דרשת ר' עקיבא בגמ', ור' אליעזר יליף זה בגז"ש מתושב ושכיר כפי שיבא לקמן בפסוק י'. ורמב"ם בפ"ו ה"י מתרומות הביא בענין זה הדרשה דר"א, ולא ידעתי למה, וגו'

[תורה תמימה] אִישׁ אִישׁ - אין לי אלא איש, אשה מניין ת"ל (פ' ג') מכל זרעכם^(ב) [תו"כ]:

מִזֶּרַע אֶהְרֹן - אין לי אלא זרע אהרן, אהרן עצמו מניין, ת"ל והוא צרוע או זב^(ב) [תו"כ]:

אִישׁ - מונח, כעין מלמד שתבנית הטעמים שאחריו מלמדת בתפקידה יותר מפעם אחת.

אִישׁ מִזֶּרַע אֶהְרֹן - גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, האפשרויות הן: (א) לענין הכהן הערל שלא יאכל תרומה כטמא. (ב) ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים (תרומה)

מִזֶּרַע אֶהְרֹן – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, למשל מספר בני אהרן האסורים בקדשים (כאן במובן תרומה בלבד): טמא, ערל, טבול יום, בת כהן שלא נישאה, בת כהן שנישאה שלא לכהן ונתאלמנה או נתגרשה וזרע אין לה, אשת כהן, כהן גדול

וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב – מהפך פשטא זקא-קטן, בְּקְדָשִׁים לֹא יֹאכַל - פשטא מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאתנה) עשוי לרמוז לבנין אב או היקש. מי שידוע שיציע פתרון.

וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טֹמְאֵי נֶפֶשׁ - פשטא זקא-קטן אֹזֵי אִישׁ - מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנה לסלוק) עשוי לרמוז לבנין אב או היקש המלמד כי וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טֹמְאֵי נֶפֶשׁ - מלמד שאין טמא נפש אלא במגע^(א) [תו"כ]:

וזאת טומאה קלה לעומת הנלמד מפסוקים אחרים שנבילה ומת מטמאין גם במשא – היינו גם בגדים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורני ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לְטוֹבַת הַבַּיִת הַנוֹשֵׂא יוֹצְאוֹ מִיַּד פְּעַם חֹלֵק מֵהִטְעָמִים שִׁבְתָּןָךְ (חוֹץ מִסְפְּרֵי אִיּוֹב, מִשְׁלֵי, תְּהִלִּים), לְפִי תַּפְקִידֵיהֶם לְפִי הַהֲשָׁעוֹת.

1.3 ויקרא אמר כא,א

ויקרא אמר כב,ד – ה: בדרך מוסר

וְהוּא אִישׁ אִישׁ מִזְרַע אֲהֲרֹן וְהוּא צְרוּעַ אִוּ זָב בְּקִדְשִׁים לֹא יֵאָכֵל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנֵּנִי בְּכָל-טָמְאָה נֶפֶשׁ אִוּ אִישׁ אֲשֶׁר-תִּצְאָ מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת-זָרַע:

וְהוּא אוֹ-אִישׁ אֲשֶׁר יָנַע בְּכָל-שִׁרְץ אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ

אִוּ בְּאֲדָם אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ לְכָל טָמְאָתוֹ:

בבלי עירובין צו יבלת באצילי דיו

אציל – מקום חיבור היד לגוויה, תחילת השתלשלות שבסופה עולם מעשה בחמש אצבעות (חמש גבורות)

בבלי עירובין קד מומי כהניס

ויקרא אמר כב,ד – ה: היא קבוצה של פסוקים שהן כעין כלל הצריך לפרט, או כלל ופרט המגדירים ומפרטים מומי כהנים קבועים וחולפים, הפוסלים לעבודת המקדש. סיפא פסוק (כ.ב), אִוּ בְּאֲדָם אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ לְכָל טָמְאָתוֹ נראה כחוזר וכולל. מה מרבה הכלל בתרא?

אפשר שהתשובה ניתנת ב-בבלי פסחים ג,ב "לא תימא שמץ פסול אלא שחץ פסול" – ע"פ רש"י – כיון שלא הייתה לשונו נקיה חקר ומצאו שהוא גס רוח ובעל גאווה שאינו מודה בכל העבודות שעל כהן לעשות, טט – היינו בעל מום נסתר כאן מום רוחני ואמוני בגון שאינו בעל מידות של ענוה והתבטלות לה', לא מאמין בכל צווי התורה כפי שהורו חז"ל

ויקרא אמר כב,ג:

וּבֵית-כֹּהֵן לִּי תְהִי אֱלֻמְנָה וְיִרְוֶשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ

וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ מִלְחָם אָבִיהָ הַאֲכָל

וְכָל-זָר לֹא-יֵאָכֵל בּוֹ:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

היתה נשואה לישראל ומת בעלה – בו ביום⁴⁸ – טובלת ואוכלת בתרומה (של בית אביה הכהן) לערב, עד ארבעים יום, שהוא זמן יצירת הולד, שאפילו אם היא מעוברת, עד ארבעים יום אינו אלא מים בעלמא ולא עובר⁴⁹, אבל אחר ארבעים יום לא תאכל, ... הוכר עוברת, היא מקולקלת למפרע עד ארבעים יום⁵¹, שאם אכלה תרומה אחר ארבעים יום עד שהוכר עוברת משתלמת קרן וחומש כדין זר שאכל תרומה בשוגג⁵².

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

47. יבמות ט ב; רמב"ם מעה"ק פ"ח ה"ג. 48. רש"י. 49. גמ' שם ורש"י; רמב"ם שם. וע"ע יולדת. 50. גמ' שם ורש"י ותוס'. 51. גמ' שם; רמב"ם שם. 52. רש"י, ועי' דרך מצותיך להמל"מ ח"ג שתמה שהרי בת כהן שנישאת לישראל אינה משלמת את החומש, עי' לעיל מתרומות פ"ז מ"ג. ועי' רש"י יבמות סח ב ומרה"פ לירושלמי יבמות פ"ז ה"ד.

וּבֵית-כֹּהֵן – תלישא-קטנה, ענין של שיעור של ארבעים יום שהוא זמן יצירת הולד, אפשר כי כאן המקור לקביעה זאת לכל התורה.

וּבֵית-כֹּהֵן – תלישא-קטנה רמז לשיעור זמן הנמצא במלה פְּנֵעוּרֶיהָ כפירש בעה"ט מלא וי"ו לומר שאין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד (בבלי כתובות לט,א)

וְזָרַע אֵין לָהּ – זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, ללמד אם קיים זרע זרעה בין כשר בין פסול (נכדים וכו') עושה לה מחיצה מלחם אביה ולא תאכל עוד ממנו,

אבל בשני מצבים הבאים שאפשר מרומזים בטעם זקא-קטן במלת פְּנֵעוּרֶיהָ יחול עליה הקלה המרומזת בתבנית הטעמים של וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, (א) היה לה זרע או זרע זרעה ומת (ב) אין לה זרע אבל קיים זרע זרעה (נכדים וכו') משפחה ונכרית שאינו נקרא זרע ולכן אוכלת מלחם אביה (גם בבבלי יבמות סח ב טא א)

מִלְחָם אָבִיהָ הַאֲכָל ע"פ ת"כ והתורה והמצוה ממלת מִלְחָם יש ללמוד שלא כל לחם אביה היא תאכל. אפשר כי וּבֵית-כֹּהֵן – תלישא-

קטנה, גם בתפקיד הודעה על כעין מחיצה בלחם אביה כי אוכלת רק מתנות כהונה בגבולין (תרומה, זרוע לחיים וקובה) ולא שוק וחזה התנופה ושאר קדשים שהוא זוכה בהם משולחן גבוה;

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

בת כהן שנישאת לישראל ונתאלמנה או נתגרשה ואין לה זרע ממנו, אף על פי שחזרת לתרומת בית אביה, אינה חוזרת לאכילת חזה ושוק⁵³, שנאמר: ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל⁵⁴, במורם מן הקדשים לא תאכל⁵⁵, או שנאמר: ובת כהן וגו' ושבח אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל⁵⁶, הא אינו מדבר אלא בקדשי הגבול⁵⁷, אם מפני ש"מלחם" משמעו ולא כל לחם, פרט לחזה ושוק, שלחם משמע כל מאכל⁵⁸, חזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק⁵⁹ או שמלחם אביה תאכל משמעו לחם הקנוי לאביה – והיינו תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ – פרט לחזה ושוק, שמשולחן גבוה הוא זוכה⁶¹, או: מלחם וגו', לחם ולא בשוק⁶², או שנאמר: ואת חזה (א"ת טור תשנו) התנופה ואת שוק התרומה תאכלו וגו' אתה ובניך ובנתיך אתך⁶³, בזמן שאתך⁶⁴. ולא חזה ושוק בלבד, אלא אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. בירושלמי יש חולקים וסוברים שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה ורקיקי נזיר⁶⁷.

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

53. יבמות סח ב; רב בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח; רמב"ם תרומות פ"ו ה"ז. 54. ויקרא כב יב. 55. יבמות שם ופז א דרשת רבינא בר שילא, ועי' רש"י שם; רמב"ם שם. 56. שם ג. 57. תו"כ שם. 58. רש"י. 59. יבמות פז א, דרשת רבה בר אבהו; רמב"ם שם ה"ט; ועי' מנ"ח מצוה רפג שהרמב"ם כתב שתי הדרשות שמלחם ולא כל לחם אין איסור לאו, רק לאו הבא מכלל עשה, אלא שהוא מגלה על הכתוב בתרומת הקדשים לא תאכל שהוא אף בחזרת, וכן כל האמוראים הוצרכו לדרשות האחרות להוכיח על הכתוב בתרומת הקדשים וכו'. 60. רש"י. וע"ע מתנות כהונה. 61. יבמות שם דרשת רב פפא. 62. שם, דרשת רב ספרא. 63. ויקרא י ד. 64. שם, דרשת רבא. 65. ע"ע בכור בהמה טהורה שהוקש לחזה ושוק. 66. מנ"ח שם. 67. בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחזרת בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** = רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מְלַחֵם אָבִיהָ הַאֲבִל – **מְלַחֵם אָבִיהָ** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות על תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁶ אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁷, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. **האבֵל** – אתנה, מגביל את המאכלים שבת כהן השבה לבית אביה אוכלת, וזה מתאים עם הדרשה ממלת **מְלַחֵם** ולא כל לחם.

כִּי תִהְיֶה ... וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ – קדמא ואולא ... גרשיים מהפך פשטא, אפשרות ללימוד בכעין קל וחומר עם דיו שאין הבא מן הדין (הלמד) עולה על הנידון (המלמד).

הפסוק **ויקרא אמר כב,יב**: **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתֵרוֹמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֵאָכֵל**: מנתק בת כהן מתרומה וקדשים של בית אביה הכהן. נאמר כי זה הפסוק המלמד.

מזה נלמד כי בת כהן שנשאה לכהן ומת זרוע אין לה, מתנתקת מתרומה וקדשים של בית אביה. נאמר כי זה הלמד. בא הפסוק **ויקרא אמר כב,יג**: **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמֶנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֵאָכֵל** ומחזירה לאכילה בבית אביה, אבל לפי ההצעה של קל וחומר עם הגבלת דיו, גם בת כהן שהייתה נשואה לכהן ומת, אפשר כי לא תחזור לאכול קדשים בבית אביה, רק תרומה.

ומה שהבאנו מ-**א"ת** בירושלמי יש חולקים וסוברים (שבת כהן שהייתה נשואה לזר) שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה וריקיקי נזיר⁶⁷. כתב בהערה 67. ירושלמי בימות פ"ט ה"ח ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע בימות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחזרות בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה. והפסוק מלחם נדרש למעט קדשים. וכל מי שיכול להאיר הסוגיה מוזמן להציע פתרון.

מוסף רש"י [יא – יג] **ויליד ביתו וגו' ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרוע אין לה**. "כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש". כמו שאמר הכתוב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, ובתו בכלל לילד ביתו היתה בין פנויה בין נשואה, ויצא לידון בדבר חדש, שלאחר שנישאת לזר אינה אוכלת בתרומה, דכתיב (**ויקרא אמר כב,יב**) **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתֵרוֹמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֵאָכֵל**:

הואיל והוציאה הכתוב מן הכלל, אי אתה יכול להחזירה לכללה, אפילו היא אלמנה או גרושה, אם לא יחזירנה הכתוב לכללה בפירוש, דכתיב (**ויקרא אמר כב,יג**) **וּבַת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמֶנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֵאָכֵל** (רש"י על ברייתא דרבי ישמעאל)

ובת-כֹּהֵן – תלישא-קטנה, **אור החיים** ואומרו **ובת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמֶנָה** וגו', מדבר הכתוב בבחינת נשמה לנשמה, שאין מגיעה דביקות הרע כל עיקר, אלא שהיא בורחת והולכת לה כמו שאמרנו, והוא מה שנתן **טעם** **ובת-כֹּהֵן** **תלשא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר** ולזה אין זר אתה ההשערה בעיון זה היא כי אחד מתפקידי טעם תלשא, הנקרא תלישא-גדולה במנהג אשכנזים, לרמוז על דבר מובחר, ראש, מקור. אור החיים פירש **טעם** **ובת-כֹּהֵן** **תלשא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר**. בהנחה שלא הייתה לאור החיים גירסה שבה בת-כהן בתלישא-גדולה, אזי **תלשא** כשם כללי לתלישא-גדולה ותלישא-קטנה מרמזת על תפקיד **בחינה מעולה**, הדומה להשערה **דבר מובחר**. אפשר לומר כי בחינה נעלה היא כעין מחיצה לעצמה. (י' אייר התשס"ט) לא שיערתי כי גם תלישא-קטנה מרמזת לבחינה מעולה.

ויקרא אמר כב,טז – יט:
[טז] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֵזֶן אֲשֶׁמָה בְּאֶכְלָם אֶת-קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשָׁם: פ
[יז] וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [יח] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וְאֶל כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר הַיֹּשֵׁב בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קָרְבָּנוּ לְכָל-נִדְרֵיהֶם וְלְכָל-נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ ה' לַעֲלֹה:
[יט] לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכַר בַּפֶּקֶד בַּכְּשָׁבִים וּבְעֵזִים:
ויקרא אמר כב יז:

וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: - מרכא טפחא מרכא סלוק
לימד על כל הפרשה כולה שיהא בלא תעשה ... לאו אמור. שיש לומר לישראל שיש כאן גם מצוות לא תעשה בדבר זה. ומכל מקום למדנו לענייננו שלשיטת רבי יהודה לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו.
טט - היות **פסוק טז** מסתיים ב"כי אני ה' מקדשם" וכמעט בסוף הענין ב-**פסוק לב** מסיים "אני ה' מקדישכם"
בשני הפסוקים **אני ה'** - בחיבור מרכא טפחא
אמנם **פסוק טז** מסיים פרשה פתוחה אך כיון ש-**פסוק יז** פותח במרכא טפחא אפשר שמרמז להקיש שבגלל הקדושה והחביבות של ישראל לפני ה' יהיה בפרשה זאת משמעות "לאמר" לאו אמור - זהירות יתרה, שלשיטת רבי יהודה לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו.

ויקרא אמר כב,יט: **לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכַר בַּפֶּקֶד בַּכְּשָׁבִים וּבְעֵזִים**:
רש"י (יט) **לרצונכם** - הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני, שיהא לכם לרצון; 'אפיימנט' בלעז. ואיזהו הראוי לרצון? **תמים זכר בכקר בכשבים ובעזים** - אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות, ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר (ראה תו"כ אמור פרשתא ז,ב).
לְרִצְוֹנְכֶם – (סלוק) אתנה ללא טפחא, מגביל ללא שנוי כלשהו, היינו ע"פ רש"י שלימות הראוי לרצות, הראוי לרצון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: שמעי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא - גרש - גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 ויקרא אמר כא,א (התשע"ד)

ויקרא אמר כא,ב:

ומן-המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו
כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה' :

ומן-המקדש לא יצא - פשטא מונח זקא-קטן ולא יחלל - מונח זקא-קטן את מקדש אלהיו - טפחא מונח אתנה

ומן-המקדש לא יצא - פשטא מונח זקא-קטן - אם פשטא על פועל ואחריו שני שמות עצם או סמיכות - הלימוד על שני ענינים. כאן פשטא על שם עצם מונח על מלת שלילה וזקא-קטן על פועל ורבו זוגות הלימודים:

- א) כ"ג אינו הולך אחר המטה (לא תעשה), מקריב אונן (העבודה מותרת לו אך לא חובה ואם יניחה מרצון עובר בלאו)
 - ב) ראב"ע: אחר המת (לא יצא) והוא הנכון גם כן יתכן שלא יצא מן המקדש כי אם לדבר מצוה
 - ג) ועוד מצינו שנחלקו רבותינו בפרק שני של מסכת זבחים (טז). ואמר, אונן מנא לן דמחיל עבודה, דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, הא אחר שלא יצא חלל ורבי אלעאי אמר מהכא, הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם (לעיל י"ט)
 - ד) כהן גדול עבודתו כשירה ואילו כהן הדיוט עבודתו פסולה
 - ה) והסוגיא ששנויה בסנהדרין (יט), זקא-קטן, שאינו יוצא אחר המטה עמהם אלא הם נכסין והוא נגלה הם נגלין והוא נכסה דברי רבי מאיר, ורבי יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש כלל, וכו' (ראה רמב"ן), כל זה אסמכתא מדבריהם. וגו' וסמכו אותה לכתוב הזה כדרך האסמכתות בתלמוד.
- טטוד"ל - לענ"ד יתכן והאסמכתות בניויות על תבנית הטעמים פשטא (על שם עצם) מונח (על מילת שלילה) זקא-קטן (על פועל)

ומן-המקדש לא יצא - פשטא מונח זקא-קטן ולא יחלל - מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש מכהן גדול באופן הפוך לכהן הדיוט.

הקש הפוך ראשון: ומן-המקדש לא יצא - פשטא מונח זקא-קטן, שני פשטים כפ' רש"י (טט א-) אינו הולך אחר המטה. (טט ב-) ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו, אף אם מתו אביו ואמו, אינו צריך לצאת מן המקדש, אלא עובד עבודה. הקש הפוך שני: כפ' רש"י ולא יחלל את מקדש, (טט א-) שאינו מחלל בכך את העבודה, שהתיר הכתוב, (טט ב-) הא כהן הדיוט שעבד אונן, חלל.

כי נזר - פזר תלישא-גדולה ללא קדמא או אולא אחריהם

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה ט ב) אמר ר' לעזר כהן גדול שחטא מלקין אותו, ואין מעבירין אותו מגדולתו. אמר ר' מא כתיב (וי) אמר כא,ב) כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה' כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן בקדושתו. אור שמחה כלומר, כשם שאצל הקב"ה לא שייך חילול כביכול, אף כה"ג הוא תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו. וקדריש ליה מ- אגני ה' דמיותו, דהא כתיב בסוף הפרשה (וי אמר כא,טו) אגני ה' מקדשו. (וי אמר כא,ב) כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה' - (אתנה) פזר תלישא מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק.

- נזר - תלישא - להודיע יחודיות כה"ג, ויחודיותו מתבררת בתבנית הפסק דיבור שמן משחת אלהיו עליו - מונח דרגא תביר טפחא. אפשר כעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא, היינו קבוצות פרטים מצטרפים, ומאופיינים ע"י אני ה' מרכא סלוק וזה שפירש אור שמחה כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן ... תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו.
- אפשר כי פזר ילמד למקום אחר, דווקא כה"ג מחזירין אותו לקדושתו דכתיב נזר שמן משחת אלקיו וגו' אבל נשיא שלקה דלית כתיב ביה אין מחזירין.
- אפשר כי נזר פזר תלישא ללא קדמא ואולא אחריהם, ילמד למקום אחר, למשיחת מלך ואינו כעין בנין אב כי לא דומה משיחת כהן גדול למשיחת מלך. כי נזר - כ"ג משיחתו בכעין אות כי יונית (האות X) ואילו משיחת מלך כמין נזר (WWWW) תפארת ישראל - יכין מסכת כריתות פרק א (כג) והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג בין גבות עיניו תמונתו והוא כי יונית (ע"י מ"ש זבחים פ"י ס"י ל"ז), ולמלך מזרע דוד מושחין במצחו כמין נזר (ע"י רמב"ם פ"א מכלי מקדש ה"ט) • אן בדרך דרש כעין נחת דרגא במלקות ומחזירין אותו בבלי כריתות ה"ב, ת"ר: מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כי. אמר רב מנשיה: כמין כי יוני. רש"י כריתות כמו נזר - סביב על ראשו. כמין כי - אות יונית ועשוי כזה /במקור מופיע במקום זה האות הלטינית איקס/ רש"י מנחות עד,ב כמין כי - יוניי שבלשונו קורין לכ"ף שלהן כי שהיה נוטל מן השמן באצבעו כמין כי יוניי. תוספות בבלי מנחות ע"ה,א כמין כי - צייר בקונט' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך פירש דתניא בכריתות (דף ה:) המלכים מושחין כמין נזר והכהנים כמין כ' יונית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וזהו צורתו.

ויקרא אמר כא,א:

כל-איש אשר-בו מים מזרע אהרן הפלחן לא יגש להקריב את-אשיו ה'
מום בו את לחם אלהיו לא יגש להקריב:

כל-איש אשר-בו מים - גרשיים מונח רביע, יצא מן הכלל ללמד על הכלל, אפשר כפרש"י לרבות שאר מומין.

ויקרא אמר כב,ב,ג:

[לב] ולא תחללו את-שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:
[לג] המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' פ

ולא תחללו את-שם קדשי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן ונקדשתי - קדמא זקא-קטן במלה אחת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

רשיי וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ לעבור על דברי מזידין. ממשמע שנאמר וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ. מה ת"ל וְנִקְדְּשֵׁנּוּ? מסור עצמך וקדש שמי, יכול ביחיד? ת"ל בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר את עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושיין לו נס וגוי וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי - מהפך פשטא מונח זקף-קטן וְנִקְדְּשֵׁנּוּ - קדמא זקף-קטן במלה אחת, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב, הקש, כאשר מצווים הגויים לעבור על מצוה ממצוות ה' ברבים כדי לעבור על הדת (היינו שעת השמד) אז ימסור עצמו על קידוש השם ולא רק בע"ז, ש"ד וג"ע שזה גם ביחיד וגם שלא בשעת השמד

רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"א

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

ילקוט שמעוני תורה פרשת אמור רמז תרמג

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כתוב בפסוק ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים). מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה ושיחרר עבדו והשלימו לעשרה. והיכי עביד הכי והא אמר רבי יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו, לדבר מצוה שאני. והא מצוה הבאה בעבירה היא, מצוה דרבים שאני דכתיב **ונקדשתי בתוך בני ישראל**, אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהן ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא פחות מעשרה דאמר קרא **ונקדשתי בתוך בני ישראל** כל דבר שבקדושה לא יחא פחות מעשרה, מאי משמע דתני רבינא אחוה דרבי חייה בר אבא קמיה דר' חייא בר אבא אתיא תוך תוך, כתיב הכא **ונקדשתי בתוך בני ישראל** וכתיב התם **הבדלו מתוך העדה הזאת** מה להלן עשרה אף כאן עשרה, (ויקרא אמר כב לג) המוציא אתכם מארץ מצרים על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. להיות לכם לאלהים על כרחכם. אני ה' אני נאמן לשלם שכר

ונקדשתי - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. **תורה שלמה** ע"פ **ירושלמי מגילה ... בבלי**

סנהדרין עד,ב, בבלי ברכות כא,ב מקור לכך שדבר שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה ללמוד מקדמונים מבני יעקב עשרה, מעדת מרגלים עשרה.

ונקדשתי - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ה' הקדים להוציאם ממצרים על תנאי שאח"כ ימסרו עצמם לקדש שמי (ויקרא אמר כב,גל) **המוציא אתכם מארץ מצרים** על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. **להיות לכם לאלהים** על כרחכם. **אני ה'**: אני נאמן לשלם שכר **אני** – טפחא, כמשנה משמע, אתם עמי, אני עמכם, אתם נגדי, אני נגדכם.

ויקרא אמר כב,א - ב: [א] וידבר ה' אל-משה לאמר:

(טבל) **[ב] דבר אל-אֶהרֹן וְאֶל-בְּנָיו וְגִזְרֹתֵי מִקְדָּשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר תִּם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה':**

ויקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֵרֹתַי וְלֹא-יִשְׁאַוּ עָלַי חֲטָא וּמָתוּ בֹּ כִי יִחַלְלֶהוּ אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁים:**

ויקרא אמר כב,טו: (תרומה) **וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה':**

ויקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) **וְאֹכְלֵי עֹנֵי יִשָּׂא כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ:**

בבלי סנהדרין פג,א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ג) **וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי** (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) **[וי' אמר כב,טו: אֶת] אֲשֶׁר-יָרִימוּ לְה' - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב,ב) אל חילול מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן (בתרומה כב,טו)) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב)) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) חילול (טבל שב-כב,ב) מ- חילול מנותר (רש"י (וי' קד' יט,ח) **כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל**), מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. - הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): **חילול** דרבים (בלשון רבים בטבל - (וי' אמר כב,ג) **וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ**) מחילול דרבים (בלשון רבים בתרומה (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ**) עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב (ויקרא אמר כב,ט) **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֵרֹתַי וְלֹא-יִשְׁאַוּ עָלַי חֲטָא** וגוי (טט) **וּמָתוּ בֹ כִי יִחַלְלֶהוּ**. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) **וי' אמר כב,ט) וּמָתוּ בֹ כִי יִחַלְלֶהוּ** (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), (פג,ג) פרט לזו שמחוללת ועומדת (התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).**

(ויקרא אמר כב,ט) כִּי יִחַלְלֶהוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) (כ"ב במצוות האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשס"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מוציא מפשט - מרכא = מרדכי, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו- זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 יוקרא אמר כא,א (התשע"ה)

ויקרא אמר כא,א: ויאמר ה' אלי-משה אַמְר אֱלֹהִים בְּנִי אֶהְיֶה וְאַמְרַת אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא יִשְׁמָא בְּעַמּוּי:

(ב) **בְּנִי אֱמִלְשָׁאֲרוּ הַקְּרֹב אֲלָיו וְלֹאֲבָיו וְלִבְנֵי וְלִבְתּוֹ וְלִאֲחָיו:**

(ג) **וְלִאֲחָתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֲלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִשְׁמָא:**

(וי' אמר כא,ב) **בְּנִי אֱמִלְשָׁאֲרוּ -** יתיב זקף-קטן, יתיב בתפקיד דווקא כך, זקף-קטן מרמז לשני לימודים

(לימוד א) לאיזה גוף של מת מקרובים הכהן יטמא

(לימוד ב) **שְׁאָרוֹ [רש"י]** כמו ב-**בבבלי יבמות כב,ב** זו אשתו.

(לימוד א) **בְּנִי אֱמִלְשָׁאֲרוּ -** (בעזרת ר' אליהו שגב) במידה גורעין ומוסיפין נשנה מיקום שלש אותיות **בְּנִי אֱמִלְשָׁאֲרוּ** מתקבלת

באמצע בסדר אותיות הפוך המלה של"ם, אפשר שהשמע שדווקא בגוף שלם של מת קרוב יטמא.

הדרשה לאיזה קרובים מטמא **אֱמִלְשָׁאֲרוּ -** מקף בורר בין (א) קרוב שגופו חסר חלק(ים) ובין (ב) קרוב שגופו שלם, ומטמא דווקא

רק לקרוב שגופו שלם. **ביום ד' אמר, טז אייר התשפ"א,** מצאנו ש"ט נרחבת בנושא ב-**[באר לחי רואי, הרב עמר יוחאי, סימן קב,ע' רנח, אוצה"ח]** בסיכום קצר: מיטמא בלא מחלוקת במת שגופו שלם, נחסר אבר אחרי מיתה לא מיטמא, לפני מיתה מחלוקת. וכן

מחלוקת נבחר אבר פנימי.

(לימוד ב) **אֱמִלְשָׁאֲרוּ -** מקף בורר בין (א) ארוסה (ב) אשתו הנשואה לו, ורק לנשואה מטמא

הוספה מהרב שלום המאירי הי"ו (אמר התשפ"א) המלה **לְשָׁאֲרוּ** נמצאת גם ב-**(בב"ב פ"י כ"א,א) ונתתם את-נחלתו לְשָׁאֲרוֹ** ולמדו חז"ל ב-

[בבא בתרא ק"א,ב] שהכוונה **דוקא** שהבעל יורש את אשתו. מהתורה רק אב מקבל קידושין עבור בתו הקטנה. ויתומה קטנה אינה

יכולה להתקדש עד שתגדיל. כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר התקינו חז"ל שאלהיה ואמה יכולים לקבל עבורה קידושין, והיא מקודשת

רק מרבנן. ב-**[בבבלי יבמות פט,ב]** מוכח שמהתורה מותר לכהן להטמא לאשתו קטנה שנשואה לו מרבנן, כי היא נחשבת למת מצוה,

שהתורה התירה לכהן להתעסק בקבורתו. היות ויורש אותה ולא קרובה, נמנעים הקרובים מלקבורה, לכן היא מת מצוה וחייב הכהן

להיטמא לה ולקבורה. והביא בשם הרב שניאור זלמן פרדס הי"ו שאשתו קטנה מרומו במלה קטון בטעם זקף-קטן של **לְשָׁאֲרוֹ**.

ויקרא אמר כא,ד: **לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ:**

ויקרא אמר כא,ו: **קִדְשֵׁים יִהְיוּ לַאֲלֹהִים וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהִים כִּי אֶת־אִשִּׁי ה' לְחֵם אֲלֵהֶם הֵם מְקַרְבִּים וְהָיוּ קִדְשׁ:**

ויקרא אמר כא,יב: **וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשׁ אֲלֵהוּ כִּי נָזַר שְׁמֵן מִשְׁחַת אֲלֵהוּ עָלָיו אֲנִי ה':**

במדבר נשא ו,ז: **לְאֲבָיו וְלֵאמֹו וְלִאֲחָיו וְלִאֲחָתוֹ לֹא־יִשְׁמָא לְהֵם בְּמַתָּם כִּי נָזַר אֲלֵהוּ עַל־רֹאשׁוֹ:**

...בְּעַמּוּי - אתנח **לְהַחֲלוֹ -** טפחא סלוק במלה אחת

ספרא אמור פרשה א (פרק בלי מספר) (טו) (וי' אמר כא,ד) לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי, מה ת"ל (?) לכאורה הפסוק יתר כי התורה הזהירה **(כא,א)**

לִגְפֹשׁ לֹא־יִשְׁמָא בְּעַמּוּי לכל נפש פרט לנוכחים (להלן) לפי שנאמר **(וי' אמר כא,ב,ג) לֵאמֹו וְלֹאֲבָיו וְלִבְנֵי וְלִבְתּוֹ וְלִאֲחָיו:** (א) **וְלִאֲחָתוֹ,** מטמא להם

בין פסולים בין כשירים יכול אף לאשתו (ש-ב(כא,ב) נקראת **שְׁאָרוֹ**) יטמא בין כשירה בין פסולה תלמוד לומר **(וי' אמר כא,ד) לֹא יִשְׁמָא**

בְּעַל בְּעַמּוּי יש (כהן) בעל (אשה) שמטמא ויש (כהן) בעל (אשה) שאין מטמא, הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה, ואינו מטמא

לאשתו פסולה. (טז) (וי' אמר כא,ד) בְּעַמּוּי (תו"כ מוסיף על אשתו הפסולה שלא נטמא לה גם מקרוביו שלא נטמא להם) בזמן שעושים כמעשה

עמיו (נטמא להם), לא (נטמא) בזמן שפרשו מדרכי ציבור, (תו"כ מסביר מדוע הכהן לא מטמא לאשתו הפסולה כי היא גרמה) **(וי' אמר כא,ד)**

לְהַחֲלוֹ, נהג מנהג כזה (שהפסולה חיה עמו) הרי הוא חולים (תו"כ לומד עוד מוסיף מצב חולין לכהן) יכול יהיו חולים לעולם תלמוד לומר

(בְּעַמּוּי) [לְהַחֲלוֹ] בזמן שהוא [מתעסק] עמו (עם המת) הרי הוא חולים, פירש הרי הוא בקדושתו.

התורה"מ [וי' (מלב"ם)] ... פ"י ביבמות (דף כב ודף ז) שהכתוב באר התנאי לְהַחֲלוֹ והלמ"ד הוא כמו למד של לנפש. שלא יטמא הבעל

אל האשה המחללת אותו (שחללה אותו בחייה עמו) דהיינו לאשתו פסולה שהגם שהוא אינו מתחלל פ"י שמורדת אותו מקדושתו, (ואינו

משמש ככהן כאשר היא עמו)

... והנה מלת בְּעַמּוּי פרש"י כשהיא תוך עמיו לאַפּוּקֵי מת מצוה, [וכי"ה בירושלמי פ"ז דנזיר] (אם אין אחרים שיעסקו בקבורתה הכהן

שחללה עד מותה יקברנה)

אבל הלא כבר אמר זה (וי' אמר כא,א) לִגְפֹשׁ לֹא־יִשְׁמָא בְּעַמּוּי: וע"כ פ"י שמ"ש שני פעמים בעמיו (פסוק כא,א ו-כא,ד), בא א' מהם להוציא

אם יצא מן העם ע"י שפ"י מדרכי צבור, וכמו שדרשו ביבמות ובכ"מ (שמ' לש' כב,ב) וְנִשְׂאָה בְּעַמּוּי בזמן שעושה מעשה עמך, ואמר

שאעפ"י שהיא בעמיו (שלא פירשה מדרכי ישראל פרט להיותה עם הכהן) לֹא יִשְׁמָא ... לְהַחֲלוֹ אם היא פסולה, משא"כ בשאר קרובים

מטמא לפסולים (כגון אמו שנתחללה) כל שלא פירש מדרכי צבור, דהיינו שאין שומרים החגים והמועדים ופורשים מדרכי ישראל

כמ"ש ביור"ד (ס"י שמה סע' ה)

... ת"ל לְהַחֲלוֹ ... שלא יטמא באופן שיחל כהונתו ע"י שאם מטמא למתים אינו כהן [כמ"ש בפ"ז דבכורות] והוא חולין. ורמז ג"כ

הדרוש שדרשו בנזיר (דף מג) **לְהַחֲלוֹ** במי שאינו מחולל (שלא יחלל עצמו) יצא זה שמחולל ועומד. דהיינו בזמן ש(כהן או נזיר) מתעסק

במת מותר ליגע במת אחר באותה שעה והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (אע"פ שהוא טמא).

וקאמר שם שדרוש זה מוכח ממ"ש **לְהַחֲלוֹ** ולא להחל. וז"ש בזמן שהיא עמו הרי הוא חולין:

הסבר **שיעורי היום** (רב מיכל סילבר הי"ו) משולב בלשון **בבלי נזיר מב,ב** נאמר בכהן **(וי' אמר כא,ד) לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ:** ,

ופירושו שלא יטמא טומאה המחללת אותו, ויש ללמוד מזה שאזהרת לאו זה נאמרה במי שאינו מחולל, כהן שאינו טמא ומחולל מן העבודה

מחמת טומאתו, יצא זה שהוא מחולל ועומד, כהן שנושא את המת והוא מחולל ועומד אינו באזהרת טומאה.

בבלי נזיר מג,א (תוכן הסוגריים ע"פ **שיעורי היום**) ת"י: **לְהַחֲלוֹ -** עד שעה שימות (מיתה ממש ולא גוסס או מגויד), רבי (לומד מיתה ממש

מכתוב בנזיר) אומר: **(בב' נשא ו,ז) בְּמַתָּם** יטמא - עד שימות. מאי בינייהו? אמר ר' יוחנן: משמעורת דורשין איכא בינייהו (מהיכן ממעטים

את הגוסס והמגויד), ר"ל אמר: (מהיכן ממעטים) גוסס איכא בינייהו; למאן דאמר מ- **לְהַחֲלוֹ** - אפילו גוסס (נחשב כמת ומוזהרים להתרחק,

אבל לא מגויד), למ"ד **בְּמַתָּם -** עד שימות אין, גוסס לא (מת ולא מוזהר עליו). ולמ"ד מ- **לְהַחֲלוֹ**, הכתיב: **בְּמַתָּם!** מיכבי ליה לכדרכי;

דתניא, רבי אומר: **בְּמַתָּם** אינו מטמא (עד שימותו ממש), אבל (לא מוזהר אם) מטמא בנגעם (של צרוע) ובזיבתם (של זב). ולמאן דאמר

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בְּמוֹתָם (למעט גוסס שמוזהר עליו), **הא מיבעי ליה להאי סברא ! א"כ, לימא קרא במות, מאי בְּמוֹתָם?** **שמעת מינה תרתי** (לומד שאין מוזהרים עד שימות והגוסס מותר (לא מוזהר עליו)). ולמ"ד **בְּמוֹתָם**, הכתיב: **לְהַחֲלוֹ! לְהַחֲלוֹ!** להכי הוא דאתא, (הכהן מוזהר על טומאה) במי שאינו מחולל (כל עוד אינו מחולל), יצא זה שמחולל ועומד (הנושא כבר טומאת מת אינו מוזהר על מת נוסף). ולמ"ד מ-**לְהַחֲלוֹ** (למעט מגיד ומילה זאת לא יתירה), **הא מיבעי ליה להאי סברא ! א"כ, לימא קרא להחל, מאי לְהַחֲלוֹ?** **שמעת מינה תרתי**. (אינו מוזהר אלא כשהוא חל לאפוקי מגיד)

רמב"ם הלכות אבל פ"ב,הט"ו] ... לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפילו בעת שמתטמא לקרוביו שנאמר **לֹא יִטְמָא** אינו מטמא לאחרים וגו'. הרמב"ם פוסק שלא כדרשת תו"כ ... אבל **[כסף משנה]** הביא מניזיר ומאבל רבתי כי כהן העוסק במתו יכול לעסוק גם במתים אחרים כל זמן שלא פירש. ... דכי אמרי' הושיטו לו מתו ומת אחר ונגע פטור בחיבורי אדם במת אבל פירש ממתו ונגע במת אחר חייב וטעמא משום דמוסיף טומאה על עצמו שאדם כשהוא תפוס במת הנוגע בו כנוגע במת עצמו ונעשה אב הטומאה וכשפירש מן המת הוא עצמו אב הטומאה והנוגע בו ראשון לטומאה וכתבו הרמב"ן והרא"ש ולא תימא הא דקתני יכול יהא חייב ת"ל **להחלו** חיובא הוא דליכא הא איטורא איכא דתניא באבל רבתי היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה **לא יטמא**

לֹא יִטְמָא – מרכא טפחא, יתור לרבות על הכהן את הנזיר?
לֹא יִטְמָא – מרכא טפחא, יתור לרבות על אשתו פסולה, שגם **לֹא יִטְמָא** לקרובים אשר פירשו מדרכי צבור...
בְּעַמּוּי – אתנה, מגביל את **לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּי** וכאשר האשה האסורה לו היא מת מצוה כן יטמא לה.

לְהַחֲלוֹ – טפחא סלוק במלה אחת. טפחא התפקיד רבוי מצבי חולין לכהן, וסלוק בתפקיד הגבלה. טפחא כרובי מצבי חולין לכהן, בנוסף לאשתו פסולה. אפשר שבא לרמז לדרוש ו"ו יתירה במלת **לְהַחֲלוֹ** כפי' התוה"מ מלמד בזמן ש(כהן או נזיר) מתעסק במת (קרובים שמטמא להם, ומת מצוה) מותר ליגע במת אחר באותה שעה, (טעם סלוק בתפקיד הגבלה שהנגיעה במת אחר היא רק כאשר נוגע במת שחייב לעסוק בו) והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (ואינו נוגע במת אחר).

ויקרא אמר כא,ה:
לֹא-יִקְרַחַה יִקְרָחוּ קְרָחָה בְּרֵאשֵׁם וּפְאַת זָקָנָם לֹא יִגְלַחוּ
וּבְבִשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָת:
(ו' קד' יט,כח) וְשָׂרְט לְזָפֵשׁ לֹא תִתְּנֶנּוּ בְּכֶם אֲנִי ה':
(דב' ראה יד,א) בְּנִי אִם לְה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְּגַדְדוּ וְלֹא-תִשְׂימוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:

ספרא אמור פרשה א פקא א
(א) (ו' אמר כא,ה) לֹא-יִקְרַחוּ יכול על חמש קריחות לא יהיו חייב אלא אחת ת"ל **קְרָחָה** לחייב על כל קריחה וקריחה. **(ב) בְּרֵאשֵׁם** מה תלמוד לומר לפי שנאמר **(דב' ראה יד,א) לֹא תִתְּגַדְדוּ וְלֹא-תִשְׂימוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:** שייכול אין לי חייבים אלא על בין העינים בלבד מניין לרבות את הראש תלמוד לומר **בְּרֵאשֵׁם** לרבות את הראש. **(ג) יָכוֹל בְּכֹהֲנִים שְׂרִיבָה** בהם הכתוב מצות יתירות חייבי' על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד תלמוד לומר **(ו' אמר כא,ה) קְרָחָה** **(דב' ראה יד,א) קְרָחָה** לגזירה שוה מה **(ו' אמר כא,ה) קְרָחָה** האמורה בכהנים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אף **(דב' ראה יד,א) קְרָחָה** האמורה בישראל חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף קרחה האמורה בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.
לֹא-יִקְרַחוּ - מקף כרב-מצב פעולת קריחה (א) רבוי קריחות חיוב אחד (ב) חיוב על כל קריחה.
בְּרֵאשֵׁם – זקף-קטן, שתי דרשות (א) לרבות לחיוב את כל הראש (ב) למעט החיוב לקריחה לראש בלבד ורק על מת ורק על כגרים (רמב"ם ספר המצוות לא תעשה קעא)

(ד) (ו' אמר כא,ה) וּבְבִשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָת יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת תלמוד לומר שרטת לחייב על כל שריטה ושריטה. (ה) יכול הכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל שריטה ושריטה אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת תלמוד לומר **(ו' אמר כא,ה) שְׂרָטָת** שרטת (ט): **(ו' קד' יט,כח) וְשָׂרְטוּ**: לגזירה שוה מה שריטה האמורה בכהנים חייבים על כל שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה ומה שריטה האמורה בישראל אינו חייבים אלא על המת (ט): זה נלמד מ-דברים ראה יד,א) אף שריטה האמורה בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

דרך הלימוד היא כנראה כך: **(דב' ראה יד,א) ... וְלֹא-תִשְׂימוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:** מקרחה לבני ישראל לקרחה לכהנים **(ו' אמר כא,ה)** **לֹא-יִקְרַחַה יִקְרָחוּ קְרָחָה בְּרֵאשֵׁם**, מקרחה לכהנים לשרטת לכהנים באותו פסוק **(ו' אמר כא,ה) שְׂרָטָת** ומשרטת לכהנים חוזרים לשרטת לבני ישראל **(ו' קד' יט,כח) וְשָׂרְטוּ**

רש"י לפי שנאמר בישראל **(ו' קד' יט,כח) וְשָׂרְטוּ לְזָפֵשׁ לֹא תִתְּנֶנּוּ** יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל **לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָת**, לחייב על כל שריטה וגו'

* טט - נשלב בפרש"י שהוא ע"פ ספרא את הכעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, לפי שנאמר בישראל לעיל **(ו' קד' יט,כח) וְשָׂרְטוּ לְזָפֵשׁ לֹא תִתְּנֶנּוּ** קודם לנאמר לכהנים, ולכן יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל לא ישרטו שרטת, לחייב על כל שריטה וגו'.

* ע"פ ספרא **שרטת שרטת** בשני הכתובים ללמוד לגזרה שוה, מה הכהנים (טט המוזכרים אחרי ישראל) חייבים על כל שריטה כך בישראל על כל שריטה. מה בישראל אינו חייב אלא על המת כך בכהנים אינו חייב אלא על המת.

* **וּבְבִשְׂרָם** – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, תומך בגזרה שוה ממוקדם למאוחר ומאוחר למוקדם. ולא היינו משיגים זאת מדבר הלמד מענינו ומדבר הלמד מסופו

וּבְבִשְׂרָם – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, אפשר בא ללמוד משרטת בבשרם שהיא על מת לקרחה שבראשם רק על מת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, ש: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התש"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.6 ויקרא אמר כא, א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא אמר כג, ט: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

[תו"ש [נא], לקח טוב פס' כג] למה לא נאמר (טט: פסוק פתיחה כמו) (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר על יום חג הבכורים (טט: שמתחיל בו בסיפא של (וי אמר כג, טז) כהמשך למצוות ספירת העומר) אלא על קצירת העומר והבאתו. ללמדך שהוא (טט: חג הביכורים) סמוך עליהם וכו'. שביום שמתחיל ספירת העומר בו ביום יום הביכורים וסימנך ב"ש (פי' יום ב' של פסח באותו יום נופל חג השבועות) לפיכך הוצרך לומר בו (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

(וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֶּר ה' – מרכא טפחא כיתור לרבות על מצוות הבאת וספירת העומר גם את מצוות חג השבועות כיחידה אחת. אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר – מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל. ביחד כעין רבוי מגבולות. ע"פ [תו"ש [נג], ויק"ר פכ"ח-ד] ישראל זכו לירש הארץ בזכות מצות העומר לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם (וי אמר כג, י) כִּי-תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ ... וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיֹהָ וַהֲבִאתֶם אֶת-עֹמֶר, ע"כ. לענ"ד אֶל-מֹשֶׁה מלמד שבית דין מוזהרים ללמד כל שנה לבני ישראל כי זכות ירושת הארץ מוגבלת וצריכה התחדשות כל שנה ע"י מצוות ספירת והבאת העומר לאותה שנה והתיקון שמצוות אלה מתקנות. ועוד מגבלה שזמן חג השבועות תלוי בספירת חמשים ימים, כי זהו ענין התיקון, ולא בתאריך קבוע. כך שאם עיברו את חג השבועות יתקיים בה' סיון ולא בו' סיון.

ענין התיקון: העומר הינו ביכורי שעורה ובא מצה (היינו שלא חמץ), ביום החמישים מתחילת ספירת העומר מביא ביכורי חטים בצורת לחם חמץ. והסברו להלן

ויקרא אמר כג, יז: מִמוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְאֹוּ לַחֶם תְּנוּפֵה שְׁתִּים שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֹת תְּהִלִּינָה חֶמֶץ תֹּאֲפִינָה בַּכּוּרִים לַה': מִמוֹשְׁבֵיכֶם - קדמא ואולא במלה אחת, מלמד על שוויון, שקילות

[רש"י בבלי זבחים נז, ב] - שוויון בין כל מנחות תודה הבאים חמץ להיות מעשרון סולת. שתי הלחם, כל לחם מעשרון סולת. ועשרה לחמי תודה חמץ נעשים מעשרון סולת אחד, וכנגדם שלושים מצות של תודה גם נעשים מעשרון סולת אחד.

[הרב דוד מרדכי גולדנברג ה"ח] שוויון בין שני הלחם ובין התודה. בשניהם בלבד קדש הקרבן קדש הלחם. חמץ מרמז על גאווה. לכן בכל הקרבנות אין מנחת חמץ. יוצא מן הכלל שתי הלחם של עצרת, כי ע"י כח תורה שנתנה בעצרת וע"י הכנה הקודמת לה של ספירת העומר אפשר לראות בכל דבר חמץ את הא-לקות שבו וזה הסבר האדמה"ז שהפנת העומר נותנת הכח לתקן נפש הבהמית שע"י זה ניתן הכח להניף לחמי חמץ בשבועות עדות שהחומר יכול להתעלות מעל להשתלשלות הרוחנית. מכה זה נובע כח כל יחיד להביא קרבן תודה של חמץ שע"י חטאיו מגיע למצוקה וקורא אל השם בתשובתו וה' מצילו, ומודה לה'. הבאת לחמי חמץ הוא עדות על התיקון, שחובותיו מתהפכים לזכויות, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים.

ויקרא אמר כג, יח: דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיֹהָ וַהֲבִאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם אֶל הַפֶּהן:

(וי אמר כג, יח) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן,

זקף-קטן מורה על שני למודים, שאחד מהם עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, והשני כפשט או כיוצא מפשט הכתוב.

(וי אמר כג, יח) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, בד"כ תבנית טעמים זאת תפקידה ללמד יצא להקל. אבל הבאת העומר בט"ז ניסן בכניסת ב"י לא"י, כדי להתיר חדש מתבואות א"י זה החמרה. ועוד קשה על מה שנלמד מ-(במ' שלח טו, ב) כִּי תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ מִוֹשְׁבֵיכֶם המלמד שרק הפרשת חלה נתחייבה מיד אחרי הכניסה לא"י. מצוות אחרות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אז מדוע היו צריכים להביא עומר בט"ז ניסן מיד אחרי הכניסה לא"י?

הסבר בדרך אגדה: (וי אמר כג, יח) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל, מלמד כי הקב"ה עשה עמם נפלאות בכניסתם לא"י. אמנם מכתוב "כי תבואו" בפר' שלח התחייבו רק בחלה בכניסתם לא"י ושאר המצוות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אבל עצם כניסתם לא"י, בי' ניסן, מיד כבשה להם את כל הארץ (כולל תבואותיה), והקב"ה זיכם לאכול מתבואת הארץ המיוחדת, שתבואותיה שוים למן שאכלו במדבר (כמרומו ב-**הישע ה"א**) וַיֵּאכְלוּ – קדמא ואולא במלה אחת בתפקיד שוויון). לכן, נעשו בתבואות א"י של בקעת יריחו נפלאות אחדות: (א) תבואה שעמדה בפחות משליש גידולה והפטורה מהבאת עומר אם עומדת למאכל בהמה (אבל אפשר להביא ממנה עומר כדי להתיר חדש (מנחת חינוך)), גדלה עד מלוא גידולה בחמישה ימים ובט"ז ניסן הביאו ממנו עומר; (ב) בד"כ אין מביאים עומר מבקעת יריחו כי התבואה שם לא משובחה, אבל כאן הביאו ממנה שהתבואה הייתה משובחה; (ג) כמות התבואה ואיכותה היו כל כך טובים שלא אכלו תבואה מערבות מואב כל אותה שנה (אלשיך). יש לומר שהנאמר ב-**הישע ה"א**) וַיֵּאכְלוּ מֵעֵבֹר, היינו מצות הפסח הראשון בא"י אכלו כדעת רד"ק וסיעתו מתבואה ישנה, כגון מערבות מואב או מתגרי אומות העולם, ואחרי הנף העומר מתבואת א"י אכלו רק מ"תבואה חדשה" של א"י.

ספרא אמור פרשה י פרק י (א) (וי אמר כג, יח) כִּי-תִבְאֹוּ יכול משבאו לעבר הירדן תלמוד לומר אֶל-הָאָרֶץ המיוחד (כגר' הח"ח, פי' הח"ח: היא ארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש כדאיחא בפרשת בכורים). (ב) יכול משבאו לעמון ומואב תלמוד לומר אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם, לכם ולא עמון ומואב.

(וי אמר כג, יח) כִּי-תִבְאֹוּ - מקף כרב-מצב (א) מקום ביאה (ב) זמן ביאה.

(וי אמר כג, יח) אֶל-הָאָרֶץ - מקף כרב-מצב מקום ממנו מביאים עומר (א) ארץ ישראל (ב) גם ארץ עמון ומואב (ג) כל מושבות בני ישראל.

נלמד ממה שכתוב בתו"כ כאן וממה שכתוב ב-**בבלי מנחות פג: פד**] כפי שהובא ב-**תו"ש [נג]**] שלא מדובר על זמן ביאה, אלא מדובר על מקום ביאה. ולא מדובר בביאה אל (א) ארץ עמון ומואב, ממזרח לנהר הירדן, שאמנם משנכבשו מעמון ומואב ע"י סיוחן, טוהרו לכיבושן ע"י בני ישראל. ואף שארץ עמון ומואב היא מארץ עשר העמים שהובטחה לאברהם אבינו, בינתיים אין היא מארץ-ישראל לענין העומר; (ב) ולא מדובר כדעת ר' יוסי בר רבי יהודה האומר (במנחות שם) (כג, לד) ממושבתיכם - כל מקום שאתם יושבים משמע, ועומר בא מחוצה לארץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל) כי במוצותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

אלא מדובר שהעומר בא אך ורק מארץ-ישראל שממערב לנהר הירדן. ובתבואות א"י נעשו נפלאות המרומזות בטעמי הכתוב:

פִּי־תְבֹאוֹ אֶל־הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים.

[אלשיך] (השע ה"א) וַיֹּאכְלוּ מֵעֹמֶר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח מִצֹּת וְקִלְיֵי בַעֲצֵם הַיּוֹם הַהוּא: הנה אומרו **מִצֹּת וְקִלְיֵי** יראה לבל י צורך, כי מי לא ידע שלא יאכל חמץ בפסח, ואם אמר מצות למה אמר קלוי. והנה בגמרא **[בבלי ראש השנה יג,א]** הקשו איך הקריבו העומר מֵעֹמֶר הָאָרֶץ, והלא **(וי אמר כג,י)** קִצְיֹרְכֶם אמר רחמנא ולא קציר גוי. ומתוך המשא ומתן מסיק דבעשור לחדש שנכנסו עדיין לא בא השליש ביד גוי, ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה, כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ־הַצִּבְי כתיב.

(השע ה"ג) בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שיעור, מלמדת דבעשור לחדש (לניסן) שנכנסו (לארץ ישראל המערבית לירדן) עדיין לא בא השליש (לגידול התבואה) ביד גוי (וטעם קדמא בא למד שמשכנסו לארץ זה היה מיד כיבוש, וכך קדמא בעלות ישראל על התבואה קודם שהביאה שליש גידולה, ואיסור חדש עד שיובא העומר), ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה (אפשר שזה מרומז ב-**(וי אמר כג,י)**) **פִּי־תְבֹאוֹ אֶל־הָאָרֶץ** – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים), כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ־הַצִּבְי כתיב.

ספרא ... (ג) (וי אמר כג,י) וַיִּקְצְרוּ אֶת־קִצְיֹרְכֶם שתהא תחילה לכל הנקצרים, יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים, תלמוד לומר **קִצְיֹרְכֶם**, **קִצְיֹרְכֶם** של כולכם אמרתי, ולא של בית השלחים ושל בית העמקים **(רמב"ם הל' תמידין ומוספים פ"ז,ה"יג)** בית השלחים (שבעמקים).

נסביר תבניות הטעמים של הכתוב **(וי אמר כג,י)** וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם – מרכא מקף תביר מרכא טפחא, **רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם** – מרכא טפחא, יתור לרבות למצוות הבאת העומר את התבואה הבעל הגדלות על הגשם (הנקרא כל מים) שזה משותף לרוב המגדלים, בלשון תו"כ: **קִצְיֹרְכֶם** של כולכם, קציר למאכל האדם ולא לצורך מצוה לפנות מקום לבית האבל או לבית המדרש. **רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם** – מרכא טפחא, יתור לרבות בקציר העומר שלוש סאין ואחרי י"ג נפות מוציא מהם עשרון אחד למצוות הבאת העומר. **אֶת־עֹמֶר** – מקף כרב-מצב מקור העומר למצוות הנף העומר בבית המקדש (א) תבואה הגדלה על כל מים (שדה בעל) היא "כרמל" רך ומלא. האם גם (ב) תבואה הגדלה על השקיה בידי אדם, או תבואה של בית העמקים (השקיה ובמקום גידול לא משובח) והיא יבשה. **אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר אשר לא חלה עליהם הלכה בקשר לעומר. זה ממעט למצוות הנף העומר הבאה מבית השלחים ומן העמקים.

אֶת־קִצְיֹרְכֶם – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **אֶת־קִצְיֹרְכֶם** – אתנה, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם. תו"כ דורש מלת **קִצְיֹרְכֶם**.

(ד) (ממלת) קציר (לומדים) ולא הקיטניות (ע"פ תוספתא מעשרות פ"ב,ה"ג קצצין של קטניות, אינן נקצרות אלא נקצצות), (יתור אות ה"א במלת) **קִצְיֹרְכֶם** (מלמדת) לא השחת (משחת התבואה ממאכל אדם), רבי יהודה אומר אם התחיל עד שלא הביאה שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות (ע"פ [התורה"מ (מלבי"ם)]) הקוצר תבואה להאכילה לבהמה קודם שהביאה שליש גידולה לא נכללת באיסור חדש), ר' שמעון אומר (לא נכלל באיסור חדש) אף משהביאה שליש (כאשר) מתחיל קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות, **קִצְיֹרְכֶם** – קציר מה' מיני תבואות החייבות בחלה אבל הקוצר מה' אלו לשחת לבעלי חיים, לר' יהודה עד שלא הביאה שליש גידולה פטור מחדש אבל משהביאו שליש גידולם חייבים בחדש ולכן ימתין להבאת העומר או עד שיעבור ט"ז ניסן. ולר' שמעון תבואה לשחת בכל זמן גידולה פטורה מחדש.

(וי אמר כג,י) וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹרְכֶם – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר ובתכונה אחת בעלי הלכות לא שוות לפרטים בקשר לנושא.

אם טעמי כתוב זה אינם עוסקים בהבאת העומר אלא בהיתר חדש אז הפרטים הם תבואה למאכל אדם, תבואה למאכל בעלי חיים. תבואה המיועדת לאדם בכל זמן של גידולה יש בה איסור חדש. תבואה המיועדת לבעלי חיים יש בה איסור חדש משהביאה שליש גידולה ובפחות מזה פטורה.

אֶת־קִצְיֹרְכֶם – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים.

אֶת־קִצְיֹרְכֶם – אתנה, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם.

אֶת־קִצְיֹרְכֶם – מלת "את" מרבה לאיסור חדש בנוסף על קציר לאדם גם (ע"פ ר' יהודה) שחת לבעלי חיים הבא מתבואות מה' מינים שכבר הביאו שליש גידולן.

ויקרא אמר כג,יד: וְלַחֵם וְקִלְיֵי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַכִּיֹּאכֶם אֶת־קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי אמר כג,יד) וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ **[רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב]** השיעור הוא **בַּיִת**, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. ע"פ **[פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב]** בגדר חדש יהיו תבואות שהביאו שליש גידולן לפני יום ט"ז ניסן יום הקרבת העומר)

(וי אמר כג,יד) אֶת־קֶרְבֶּן – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ **[רבי יוסף בכור שור]** ע"פ **[תו"כ פר' יז,י]** **אֶת־קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם** – העומר. **הכבש אינו מעכב החדש**, (ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:

[בבלי ראש השנה ל,א] משנה. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות **(וי אמר כג,יד)** **עַד־עֲצֵם** – מקף כרב-מצב משמע **עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ **[רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב]** השיעור הוא **כַּיִת**, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (כ"ו במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט: שם; המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מורכב** – מוציא ממשט; **מרכב** = מאריך, רבוי; **דורג** – מצרף; **תכיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי תאו רבוי ו/או מתפשט; **מרכב טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורגא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכב תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תכיר מרכב טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצות פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב **מדות דר'** אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.7 ויקרא אמר כא,א (התשע"ז)

המשך משנת התשע"ו ויקרא אמר כא,א (התשע"ז)
חַקַּת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי' אמר כג,ד) **את-קרְבַן** – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ (רבי יוסף בכור שור) ע"פ [ת"כ פר' יג], (וי' אמר כג,ד) **את-קרְבַן אֱלֹהֵיכֶם** – העומר. **הכבש אינו מעכב החדש**,

(ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:

[**בבלי ראש השנה לא,א משנה**. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, וזכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

גמרא ... ושיהא יום הנף כולו אסור. מאי טעמא? מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח (של ט"ז ניסן) – עכשיו נמי ניכול. ולא ידעי דאשתקד לא הוה (הקרבת) עומר – ולכן (כש) האיר מזרח התייר, השתא (השנה, עכשו) דאיכא (הקרבת) עומר – עומר מתיר (ולא הארת המזרח מתירה). – (שואלת הגמרא) דמיבני אימת (לאיזה זמן בניית המקדש יש לחשוש שיגרום בעיה בהנפת העומר)? אילימא דאיבני (שיבנה) (באר יום) שיתסר – הרי (כבר קדם ס) האיר מזרח (1) התייר. אלא דאיבני (שיבנה) בחמיסר – מחצות היום (של ט"ז) ולהלן לשתי (מותר), דהא תנן: (בזמן המקדש) הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן, לפי שאין בית דין מתעצלים בו (שלמדנו שגם ההחוקים מבית המקדש מותרין לאכול מתבואות חדשות כי בית הדין מקפידים להקריב העומר לפני חצות יום ט"ז)! – לא נצרכא (להסבר הקודם אלא), דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה. אי נמי – דאיבני בליליא (ואז לא יספיקו לקצור ולהכין העומר לזמן לפני חצות ט"ז).

(הסבר אחר) (אמר) רב נחמן בר יצחק (מסורת הש"ס: [אמר]): רבן יוחנן בן זכאי:

[**בבלי ראש השנה לב,ב**] בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר (וי' אמר כג,ד) **עד-עצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**, עד עצמו של יום. וקסבר: **עד** – ועד בכלל (שכל יום ט"ז אסור). ומי סבר לה כוותיה (האם רבי יהודה סובר כרבן יוחנן בן זכאי)? והא מפליג פליג עליה (מפשט הגמרא להלן נראה שהם חולקים), דתנן: משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף (ט"ז ניסן) כולו אסור. אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, [דכתוב, (וי' אמר כג,ד) **עד-עצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**!] – התם רבי יהודה הוא דקא טעי (בהבנת דברי ריב"ז): איהו (ר' יהודה) סבר: רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר, ולא היא: מדאורייתא קאמר (ואינם חולקים). – והא התקין קתני (במשנה נאמר התקין ומכך מסיקים שזה מרבנן)! – מאי התקין – (משמע מלת התקין הינו) דרש (הכתוב (וי' אמר כג,ד) **עד-עצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**) והתקין (פירש שאיסור החדש עד עבור ט"ז ניסן הוא מדאורייתא).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות (וי' אמר כג,ד) **עד-עצֶם** – מקף כרב-מצב משמעות **עצֶם הַיּוֹם הַזֶּה** (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)

וְלַחֶם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה,ה"ב] השיעור הוא **כזית**, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה,ה"ב]

החדש כיצד כל אחד מחמשה מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שלו קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן שנאמר (וי' אמר כג,ד) **וְלַחֶם וְקִלְי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ**, (ט: שיעור האיסור) וכל האוכל **כזית חדש** קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, (ט: שנוי בזמן היתר אכילה מהחדש לפי קיום בית המקדש ולפי מקום האוכל) אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים, והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר חצות, ובזמן שאין בית המקדש כל היום (א-הגהות מיימוניות ע"פ תקנת ריב"ז) כולו אסור מן התורה, ובזמן הזה במקומות שעושים (ב-הגהות מיימוניות כרבי חנינא דאמר הכי) שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד לערב מדברי סופרים.

[שו"ע י"ד הלכות חדש סי' רצג, ס"א] <א> אסור (א) לאכול חדש (ב) (ג) [א] מתבואת חמשת המינים [ש"ך: חטים, וכוסמין ושעורים] ושבולת שועל והשיפון] עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן, שנאמר: (וי' אמר כג,ד) **וְלַחֶם וְקִלְי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עד-עצֶם הַיּוֹם הַזֶּה** והאידנא, דליכא עומר, אסור כל יום ט"ז. ובח"ל, שעושים ב' ימים, אסור כל יום י"ז עד תחלת ליל י"ח.

[<א> ט"ז יורה דעה סימן רצג ס"ק א] אסור לאכול חדש כו'. - נ"ל דעיסה שנלושה בשמרים של חדש אסור כל העיסה ולא מהני כאן ביטול בס' מתרי טעמי. חדא דהרי מצינו בגמ' פרק אין מעמידין בשם ר"ת במחלקתו עם ר"ח בשמרי י"ג וז"ל ואם נתנן בעיסה כל העיסה אסורה בכל מידי דלטעמא עבידי אפי' באלף לא בטיל כו' וכ"פ בש"ע סי' קכ"ג בסעיף ט"ו לעיל. שנית דה"ל חדש דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל כו' כמ"ש הרא"ש בתשו' ריש כלל כו' לענין שכר שנעשה משעורים של חדש ומביא ראייה מן ירושלמי שאמר בפירושו כן. כתבתי זאת לפי שראיתי מקצת נזהרין מחדש שרובו ב' ובענין שרובו ב' נזהרין והוא טעות בידם:

וְלַחֶם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש שניתן לעיסה בכל שהוא משתי סיבות: (א) ניתן לשם חימוץ (מתן טעם) אפילו באלף לא בטיל. (ב) חדש (הוא) דבר שיש לו מתירין (אם ימתין עד זמן היתר) ואפי' באלף לא בטיל אבל פתחי תשובה כתב להקל בשמרים של חדש (ג) **פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ג**] מתבואת חמשת המינים - [עבה"ט בשם ט"ז דעיסה שנילושה בשמרים כו' ועיין בת' משכנות יעקב סימן ס"ה שכ' סמך נכון להקל בשמרים אף להמחמירין במשקה דחדש והוא מש"ס דב"ב דצ"ז ע"ש ועיין בתשובות שרמזתי לעיל סק"א]:

(ב) **פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב**] מתבואת חמשת המינים - ע' בתשובת בית אפרים ח"ד סימן ס"ח שכ' דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש כמו שחיבת בחלה ע"ש: **וְלַחֶם** – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש

[ר' יוסף בכור שור] (וי' אמר כג,ד) **את-קרְבַן אֱלֹהֵיכֶם** – העומר. **הכבש אינו מעכב החדש**, דנאמרה למעלה 'הבאה' (וי' אמר כג,ד) **וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר**, ונאמרה כאן 'הבאה': (וי' אמר כג,ד) **עד תִּבְאֲכֶם אֶת-קרְבַן**; מה להלן עומר, אף כאן עומר [ראה ת"כ אמור

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

פרשתא י"ז. (טו) **וּפְרָדְתֶּם לָכֶם מִפְּרִי תְּרֵיבֵי הַשָּׂדֶה** – יום טוב, כמו למעלה (ראה פס' יא). (וי אמר נגטו) **שְׁבַע שְׁבָעוֹת** – זכתיב (וי אמר נגטו) **הַתְּסַפְּרוּ הַמַּשִּׁים יוֹם**. דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי (ראה ר"ה ה,א).

כמוצג רק בעבור ט"ז ניסן כולו ורבי יוחנן בן זכאי קבע ביבנה שיהא יום ההינף כולו אסור כדי שלא יבואו לטעות בשנה שבא יבוא הגואל. ונשלב הסבר תבניות טעמים בפירוש רלב"ג

וְקָלִי וְכַרְמֶל – קדמא ואזלא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, ענין של לפחות ארבע לאוין **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבְּיָאֲכֶם** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, בנין אב ו/או דבר החוזר וקורה, **עַד-** יתיב, דווקא כך, **הַבְּיָאֲכֶם** – מונח זקף-קטן במלה אחת או במלים מחוברות במקף, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל. ראה הסבר משולב בפירוש רלב"ג

רלב"ג הנהיר מאכילת (א) **וְלֶחֶם** מהתבואה החדשה, (ב) **וְ-לֹא קָלִי**, (ג) **וְ-לֹא כַרְמֶל** והוא ה'גרש' (ראה וי' ב,יד), רוצה לומר שנפרך בריחים של גרוסות קודם הקרבת העומר.

וְקָלִי וְכַרְמֶל – קדמא ואזלא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר ולפי שבא זכר האזהרה אחר זכרון, למדנו שהם **שלשה לאוין** (הנ"ל); כי אמרו **לֹא תֹאכְלוּ** – (מונח רביעי) שב לכל אחד מהם בייחוד, לא למה שיכללם.

ולו היתה האזהרה ראשונה, אם היה כותב **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, **וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל** היינו אומרים שהכל לאו אחד, אלא שזכרה התורה הפרטים, מפני שלא נמצא שם אחד שיכללם. וזהו אחד מהשרשים הכוללים. ולפי שאמר **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה**, למדנו שעצם הַיּוֹם הַזֶּה מתיר החדש, אע"פ שלא הביאו מנחת העומר; אלא שהביאם מנחת העומר ויתר החדש תכף ביום ההוא בעצמו.

ואם לא יביאו מנחת העומר לא ייתר עד עבור שישה עשר בניסן, שנאמר: **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה**; והוא מבואר, שהיום הַזֶּה בכלל האיסור. שאם היה מותר החדש בהגיע יום הנפת העומר, הנה יהיה החדש מותר קודם הנפת העומר, וזה הפך מה שאמרה התורה. **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד** – יתיב, דווקא כך, **הַבְּיָאֲכֶם** – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, היינו בין יונף העומר בין לא יונף העומר יהיה היתר לחדש. ההבדל יהיה דווקא כך ב-הנפת העומר ויתר החדש תכף ביום ההוא בעצמו. אבל בלא הנפת העומר ויתר החדש רק בעבור ט"ז ניסן.

טט - **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, עד עתה מנינו שלושה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן לפחות עוד ענין אחד. זהו איסור חדש מן התורה בין בארץ בין בחו"ל כפירוש רלב"ג ולפי שנאמר שאיסור החדש נוהג בכל מושבות, למדנו שאיסור החדש נוהג מן התורה בין בארץ בין בחוצה לארץ. והוא מבואר מזה המקום, שהעומר מתיר החדש בכללו, אע"פ שלא נקצר אבל הוא מחובר בקרקע. טט - **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, עד עתה מנינו ארבעה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן אפשרות ללפחות עוד ענין חמישי כהמשך פירוש רלב"ג והוא מבואר, שאין העומר מתיר מה שלא היה מחובר לקרקע בעת הנפת העומר וצמח אחר זה, כי אינו מתיר הוא כי אם הנקצרים והעומדים ליקצר שהחלו בצמיחה, אע"פ שלא נשלמה; ולזה יתיר העומר קציר החטים להדיוט, אע"פ שהוא נקצר זמן ארוך אחר הנפת העומר.

חַקֵּת עוֹלָם - מהפך פשטא **לְדַרְתֵיכֶם** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, אפשר כי לימוד היוצא מפשוטו למ"ד שיתחילו ענין של חדש רק ארבע עשרה שנה אחרי בואם לארץ, אחרי כיבוש וירושה אפשר כי לימוד כפשוטו (א) (ע"פ כעין מדה ריבה וריבה את הכל) ע"פ תנ"כ ריבה שנת שמיטה להבאת העומר שבה מביאין מספיחין, ששומרים עליהם בתשלום מלשכת הגזבר מתרומות בני ישראל. (ב) היתר חדש נוהג בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית. בפני הבית מותר מהנפת העומר, שלא בפני הבית מותר בעבור יום ט"ז בניסן.

השוואת **לְדַרְתֵיכֶם** בין שני מקראות **וּיקרא אמר נב [ג] אָמַר אֱלֹהִים** - מונח רביעי **לְדַרְתֵיכֶם** - קדמא ואזלא במלה אחת, **משווה** אבות העומדים בסניי ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן לאבות או לבנים שהם לכל הדורות [בבלי בבא בתרא קכ"א] ראה (במ' מס' לו,ו) התשע"ז לעומת **וּיקרא אמר נב כג יד חַקֵּת עוֹלָם** - מהפך פשטא **לְדַרְתֵיכֶם** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: – טפחא סלוק, מעביר ההגבלה של הסלוק לכתוב לפניו. אפשר כי ההגבלה היא לאו של איסור חדש, ומתאים למ"ד חדש נוהג בין בארץ ובין בחו"ל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור'ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תנ"ך, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.9 ויקרא אמר כא,א (התשע"ט)

ויקרא אמר כא,ו: קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-אשי ה' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם – מהפך פשטא מונח זקא-קטן במלה אחת, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים יוצאת מפשט הכתוב, (לימוד א) שלא רק מעצמם אלא גם כפ' [רש"י] קדשים יהיו. על כרחם יקדישו'ם בית דין בכך [תנ"כ]. [שפת"ח אות ל] מדלא כתיב קדושים הם אלא קדשים יהיו משמע על כרחם:

דוגמא לשרש "היה" במשמע על כרחם להשוואה (במ' מסעי לו,יא) ותהי'נה מקלה תרצה ותגלה ומלכה ונעה פנות צלפחד לבני דין וקדשים: (במ' מסעי לו,יא) ותהי'נה ... פנות צלפחד – [רש"י] ותהי'ן - בהויתן, טט ע"פ [בבלי ב"ב כק]. נתנה להן רשות להנשא לטוב בעיניהן, והן בחמתן הבינו שטוב יהיה למנוע מחלוקת בתוך שבטן ומשפחתן ובפרט שמן הסתם ב"ד של שבט מנשה הגיש הברור לעניין ירושת הבת למשה רבנו, וכביכול בעל כרחן, מתוך כבוד לב"ד של שבטן, צמצמו בחירתן מאד - (במ' מסעי לו,יא) ותהי'נה ... לבני דין וקדשים בלבד.

פי' [תנ"י] קדישין בגופיהון - קדושים מעצמם שלא יכריחו אותם ב"ד בהכרח לזה ודרש מדכתיב ברישא דקרא תהיו (ותהי'נה). (במ' מסעי לו,יא) ותהי'נה מקלה תרצה – אזלא-גרש מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, שקדשו עצמן מעצמן כדי שבי"ד לא יכריחו אותן.

(מלב"ם) (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם כי פעל "היה" משמש על תחלת ההוי' ועל הקיום, ולכן תהי' מורה תמיד העיכוב (כמ"ש באה"ש ס' תר), ופה שנכפל קדשים יהיו ... והיו קדש, ע"כ שבא הפעל השני על הקיום שישארו קדש בכל אופן:

(לימוד ב) אפשר שהלימוד השני הוא בפשט שהכהנים הם שליחי ה' וצריכים להיות זמינים לעבודה בכל עת, לכן חייבים להקפיד על קדושתם (ראה להלן)

[תורה תמימה] (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו – כלל אמרו ביבמה, כל שאסורה איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת^ל, ואיזהו איסור קדושה, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין ולמזמר, ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב קדשים יהיו^ט [יבמות כ' א']:

[תורה תמימה הערה לט] ובכל אלו אין בגופן איסור ערוה וקורבה ורק משום קדושת יחוס משפחה. והא דכלל כאן אלמנה לכה"ג אף דפסוק זה איירי בכהנים הדיוטים, הוא משום דגם בכה"ג כתיב (פ' ט"ו) כי אני ה' מקדשו, והא דכלל גם ממזרת ונתינה לישראל מטעם איסור קדושה, אף על פי דלא איירי כאן בישראל צ"ל דסמך על מה שמצינו בכ"מ בתורה שקרא הקדוש ברוך הוא לישראל קדושים, כמו קדושים תהיו, והתקדשתם, וכדומה, ולכן מדאיירי כאן בענין קדושה כולל גם קדושת ישראל במה דשייך בהו בעניני משפחה. וע"ע מענין דרשה זו לקמן ס"פ בחקתי בפסוק אלה המצות:

ולא יחללו - מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, וללא טעם מהפך אלו לימודים בפשט

(לימוד א) [בבלי סנהדרין פג, א] ... והתניא: אזהרה ליוצק וכולל מניין - תלמוד לומר (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו! – (זה) מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא (ט: אפשר שדרבנן זה מרומז בטעמי המקרא הנסמכים על המלים). [יד רמ"ה מסכת סנהדרין פג,א] איתביה היוצק את השמן על המנחה דכתיב (וי' ב'ו) ויצקת עליה שמן והבולל את הסלת דכתיב (וי' ב'ה) סלת בגולה בשמן מצה תהי': ... פטור דלא מיחייב כרת על דבר שיש אחריו עבודה ... ומתמהינן כיון דאמרת דמקטיר בטומאה לאו בלחוד הוא דמיחייב מכלל דיוצק ובולל כי איצטרך למפטרניהו אפי' מלאו גרידא נמי פטרינהו והא תניא אזהרה ליוצק ובולל בטומאת הגוף מנין ת"ל (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו אם אינו ענין לעבודה תמה (עבודה מסיימת סדרה של עבודות שעליה נעשים) דהא כתיב (וי' אמר כב,ב) ויגדלו מקדשי בגי' ישראל ולא יחללו את-שם קדשי תנהו ענין לעבודה שיש אחריה עבודה. ומפרקינן התם מדרבנן בעלמא הוא וקרא אסמכתא בעלמא.

(לימוד ב) [בבלי סנהדרין פג,ב] ... טבול יום ששימש. מנלן? דתניא, רבי סימאי אומר: רמז לטבול יום שאם עבד חילל מניין - תלמוד לומר (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו, אם אינו ענין לטמא ששימש, דנפקא לן מ-(וי' אמר כב,ב) ויגדלו - תניהו ענין לטבול יום ששימש.

[יד רמ"ה מסכת סנהדרין פג,ב] וטבול יום ששימש מנא לן דכתיב (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו גבי פרשת טומאה כתיב שהזהירם הכתוב שלא ליטמא למתים וכתיב בתריה קדשים יהיו ... ולא יחללו כלומר שלא ישמשו בטומאה אם אינו ענין לטמא ששימש תנהו לטבול יום ששימש:

(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו - פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש להורות להפרישם לקדושה על כרחם בכל מצוות התורה, ולמנוע טבול יום מעבודה.

לאלהיהם - מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר ברבי יוסי הגלילי, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל.

נדרש ב-[בבלי יומא יט,א] [קידושין כג,ב] דכהני שליחי רחמנא (שליחי ה') ולא שליחי ישראל. לכן הם חייבים לשמור על קדושתם כדי להיות זמינים לבצע שליחות ה' בכל עת שיקראו לכך. כגון אכילת תרומה טהורה, אכילת בכור, קבלת זרוע של ימין, והלחיים, זה לחי התחתון, והקבה כמשמעה (ספרי דברים פרשת שופטים פיסקא קסה).

ולפי [קרבן אהרן] להלן על הסיפא של הפסוק תבנית הטעמים של לאלהיהם - מונח זקא-קטן במלה אחת, עשויה לרבות גם את הכהנים בעלי המומים להקפדה על קדושתם.

ועוד הקש לכלל ישראל למוכנות בעבודת ה'. [מתרון תורה פרשת אמור ע' 89 בשו"ת 27] (וי' אמר כא,ה) לא יקרחה יקרתי קרחה וגו' (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם וגו' מיכן היה פינחס בן יאיר אומ' זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי טהרה, טהרה מ' לידי קדושה, קדושה מ' ל' ענוה, ענוה מ' לידי יראת חט, יראת חט מ' לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי תחיית המתים, תחיית המתים מביאה לידי זכור לטוב,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: איתנה, סליק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרכא = מנרד; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מאופשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר תמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.10 ויקרא אמר כא,א (התש"פ)

ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֲלֵהֶם לְהִרְתִּיכֶם כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עֲלֵיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

[בבלי מעילה פ"ב,מ"ט – חטאת העוף (דף י"א, [[מתני'. הקומץ, והלבונה, והקטורת, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים – מועלין בהם משהוקדשו, קדשן בכלי – הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלניה, וחייבין עליו משום נותר ומשום טמא, ופיגול אין בה. זה הכלל: כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא עד שיקריבו מתירין, וכל שאין לו מתירין – כיון שקדש בכלי, חייבין עליו משום נותר וטמא; ופיגול אין בה.

[בבלי מעילה זב,גמ'. מה"מ דת"ר: יכול אין חייבין משום טומאה אלא בדבר שיש לו מתירין; ודין הוא, ומה פיגול שהוא בידעה אחת, וקרבתו קבוע, ולא הותר מכללו – אין חייבין אלא על דבר שיש לו מתירין, טומאה שהיא (ראה רמב"ם להלן) בשתי ידיעות, וקרבתו עולה ויורד, והותרה מכללה – אינו דין שלא יהא חייב אלא על דבר שיש לו מתירין? תלמוד לומר **ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֲלֵהֶם**

לְהִרְתִּיכֶם כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עֲלֵיו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה' בכל הקדשים הכתוב מדבר; יכול יהו חייבין עליהן מיד – תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** אמר רבי אלעזר: וכי יש נוגע שהוא חייב? הא כיצד, כל דבר שיש לו מתירין – אינו חייב עד שיקרבו מתירין, וכל דבר שאין לו מתירין – אינו חייב עד שיקדש בכלי. הדרן עלך חטאת העוף.

(וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם – מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבעה אופני שכחה (הרב פרל א"מ: **אֲשֶׁר** – ס"ת טמא' מקדש' בשר' ו/או שילוב של שלושתם).

שהיא (רמב"ם שגגות פ"א,ה"א) שינוי יש בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות, שכל הכריתות כיון ששגג נודע לו בסוף שחט אף על פי שלא היתה לו ידיעה בתחילה הרי זה חייב חטאת, אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעלם בינתיים, כיצד נטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, ואחר כך נודע לו שנטמא ושהיה טמא בשעה שאכל או שנכנס, ושקודש היה זה שאכלו או מקדש היה זה שנכנס לו, הרי זה פטור מקרבן

עד שידע שנטמא [ושזה קודש] ושוה מקדש קודם שיכנס או קודם שיאכל, כיצד (ט: א) נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש ושוה קודש, ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה ושכח שנטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, והוא יודע שזה מקדש ושוה קודש, (ואח"כ נודע לו שהיה טמא)

(ט: ב) או ששגג ושכח שזה מקדש או שזה בשר קודש והוא יודע שהוא טמא ונכנס או אכל,

(ט: ג) או ששגג או שכח שנטמא ושכח שזה בשר קדש ושוה מקדש ונכנס או אכל ואחר כך נודע לו דברים שנתעלמו ממנו, הרי זה מביא קרבן עולה ויורד בכל צד וצד **משש מחלוקות אלו** (בשלושה המצבים לעיל יש מקדש ויש קודש, לכן שש), ומניין שדין שגגת מקדש וקדשיו כך הוא, שהרי בשאר שגגות נאמר **(וי' ד,כז) בְּעִשְׂתֶּה אֶת־מִצְוַת ה' אֲשֶׁר לֹא-תַעֲשֶׂינָהּ אֲנָשִׁים: (וי' ד,כח) אֹזֶן הוֹדַע אֲלֵיו סָאֲתוֹ אֲשֶׁר חָטָא**, כיון שידע בסוף אף על פי שלא ידע בתחילה, ובטומאת מקדש וקדשיו נאמר **(וי' ה,ב) וְנִעְלַם מִלְּפָנָיו (וְהוּא טָמֵא אֲנָשִׁים: מאחר שנאמר ונעלם ממנו מכלל שהיתה שם ידיעה בתחילה ונאמר (וי' ה,ג) וְהוּא יָדַע אֲנָשִׁים: הא למדת שהוא צריך ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתיים.**

(וי' אמר כב,ג) אָמַר אֲלֵהֶם – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה דברים, המובאים בפתחת המשנה הבאה:

[משנה מעילה פ"ב,מ"ט] מתני'. הקומץ, והלבונה, והקטורת, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים – מועלין בהם משהוקדשו, קדשן בכלי – הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלניה, וחייבין עליו משום נותר ומשום טמא, ופיגול אין בה. **(וי' אמר כב,ג) לְהִרְתִּיכֶם** – קדמא ואזלא במלה אחת, (א) כעין שוויין, ראה **[בבלי בבא בתרא קכ"א]** ו-**[רשב"ם שם]** על **(במ' מס' לו,ו)**, בנות צלופחד שהבאנו בשנת התשע"ז, וגם ב-**(וי' אמר כב,ה)**, הענין משווה אבות העומדים בסנין ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן לאבות או לבנים שהם לכל הדורות

(ב) כעין כלל (וי' אמר כב,ג) לְהִרְתִּיכֶם – קדמא ואזלא במלה אחת, רמז לכעין כלל כלשהו כהמשך **[משנה מעילה פ"ב,מ"ט]** זה

הכלל: כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא עד שיקריבו מתירין, וכל שאין לו מתירין – כיון שקדש בכלי, חייבין עליו משום נותר וטמא; ופיגול אין בה.

ב-**[בבלי מעילה זב,ג]** בכלל הקדשים הכתוב מדבר; יכול יהו חייבין עליהן מיד – תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** אמר רבי אלעזר: וכי יש נוגע שהוא חייב? הא כיצד, כל דבר שיש לו מתירין – אינו חייב (רש"י: משום טומאה) עד שיקרבו מתירין, וכל דבר שאין לו מתירין – אינו חייב (רש"י: משום טומאה) עד שיקדש בכלי.

[רש"י בבלי מעילה זב,ג] תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** – והאי יקרב משמע נגיעה דבנגיעה לחודה מחייב דכי יגע (ויקרא יא) מתרגמינן ארי יקרב ואמר ר"א וכי יש נוגע שהוא חייב כרת א"כ למה נאמר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** דמשמע נגיעה בעלמא לא משמע נגיעה (שתענש בכרת) אלא הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב דהיינו עד שיקרבו מתירין (או לכל דבר שאין לו מתירין עד שיקדש בכלי). ובחומש פ' [רש"י] **(וי' אמר כב,ג) כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב** – אין קריבה זו אלא אכילה, וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע (ויקרא יב ד), אזהרה לאוכל. ולמדוה רבותינו מגזירה שוה. ויא אפשר לומר שחייב על הנגיעה, שהרי נאמר כרת על האכילה בצו את אהרן (ויקרא ז כ – כא) שתי כריתות זו אצל זו, ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחיבו על האכילה, וכן נדרש בתורת כהנים וכי יש נוגע חייב, אם כן מה תלמוד לומר **יִקְרַב**, משיכשר לקרב, שאין חייבין עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו. **[שפת"ח אות ע]** רוצה לומר אינו חייב אלא אם כן קרב דבר המתיר את הקרבן באכילה דהיינו חלב וזריקת פ' ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים למה? כבר נדרשו במסכת שבועות אחת לכלל ואחת לפרט וכו' (שבועות ז א):

[ריב"א] (וי' צו ז,ב) וְשִׁמְאָתוֹ עֲלֵיו. פרש"י בטומאת הגוף הכתו' מדבר וכו' ואזהרת טמא שאכל השטור אינה מפורשת מן התורה אבל חכמים למדוה מגזירה שוה. שלש כריתות אמורות באוכלי קדשים בטומאת הגוף ודרשוה רבותינו בשבועות אחד לכלל ואחד לפרט ואחד ללמד על קרבן עולה ויורד שאינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו עכ"ל (עד כאן לשון רש"י) כדתניא פרק קמא דשבועות אמ' ר' אבהו ג' כריתות בשלמים למה. פרש"י ג' כריתות באדם טמא האוכל קדשים למה (?) אחת בפרש' אמור אצל **(וי' אמר כב,ג) כָּל-אִישׁוֹ**

אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עֲלֵיו וְנִכְרְתָה וגו' וסמין **(וי' צו ז,ב) וְנִכְרְתָה** אכילה הוא והא דנקט לשון קריבה במי' הראוי ליקרב כגון שטמא זה אכל קדשים שקדשן בכלי שרת (ראה בסוף הריב"א, גם דברים שאינם נאכלים כמו עצים ולבונה וקטורת כמו שבראש [משנה מעילה פ"ב,מ"ט]). ושתיים מן הכריתות בפרשת צו. **(וי' צו ז,ב) וְהִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר-תֹּאכַל בְּשֹׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עֲלֵיו וְנִכְרְתָה** וגו' וסמין **(וי' צו ז,ב) וְנִכְרְתָה** אכילה הוא והא דנקט לשון קריבה במי' הראוי ליקרב כגון שטמא זה אכל קדשים שקדשן בכלי שרת (ראה בסוף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** = מוציא מפשוט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, תור רבוב, מכל מקום; **דקא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** - גרש - גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.11 ויקרא אמר כא,א (התשפ"א)

ויקרא אמר כא,ז: אִשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ כִּי-קִדָּשׁ הוּא לַאלֹהִים:

[תיב"ע] ואשה גרושה בין מאישה בין מן יבמה לא יסבון. **[פי' תיב"ע]** שנתגרשה בין מבעלה או מן יבמה זו חלוצה וכן דייקי ביבמות - **(כא,ז) וְאִשָּׁה**. למאן דאמר חלוצה מדאורייתא ולומד זאת מיתור ה- 'ו' ב- **וְאִשָּׁה**

(כא,ז) אִשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ

[תורה תמימה = תו"ת] (כא,ז) אִשָּׁה זָנְהָ - אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות^(ט) **[יבמות פ"א א']:**

(כא,ז) אִשָּׁה - קדמא, בתפקיד מצב קודם שאינה מישראל או ישראלית שהייתה קודם עם אדם שאסורה לו. כהסבר **[תו"ת מה]** ר"ל אין זונה האסורה לכהן אלא כל שאינה בת ישראל, ואפילו לא נבעלה או אפילו נתגיירה או נשתחררה פחותה מבת ג' שנים דאינה ראויה לביאה, בכ"ז נחשבת כזונה ואסורה לכהן מפני שבאה מעובדי כוכבים השטופים בזימה, וכן זו שנבעלה לאדם שאסורה לו בין באיסור חייבי כריתות או מיתת ב"ד בין באיסור חייבי לאוין ועשה (ראה להלן דעה שמותרת לכהונה) השוין בכל ואינן מיוחדין לכהן, כגון גר עמוני ומואבי [דאסורין לבא בקהל] מצרי ואדומי [עד דור שלישי ואתיין מכח עשה דור שלישי יבא] כותי חלל ונתנין דאסורין בלא תתחתן וממזר [בלא יבא בקהל], וכל אלה שבאו על כהנת לויא וישראלית פסלוה מן הכהונה, וכן הנבעלת לחלל אף על פי שאינה אסורה לו מ"מ פסולה לכהונה [ועי' בתוי"ט פ"ו מ"ו דיבמות],

(כא,ז) אִשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מהפשט.

הפשט **[תורה תמימה = תו"ת] (כא,ז) וַחֲלָלָהּ** - איזו היא חללה - כל שנולדה מפסול כהונה^(ט) **[קדושין ע"ז א']:**

היוצא מהפשט שהאשה עצמה לא הייתה חללה אבל כיון שהייתה אסורה לכהן ילדיה מהכהן חללים **[תו"ת מו]** כגון כהן הדיוט שבא על הזונה ועל הגרושה וכהן גדול גם על האלמנה והבעולה הווי בניה חללים, ואפי' אם ילדה לאחר אך מכיון שנתחללה שוב הווי בניה חללים:

[תורה תמימה] (כא,ז) לֹא יִקְחוּ - ואפילו בהעראה (קרבה האסורה מהתורה), מאי טעמא, ילפינן קיחה קיחה מחייבי כריתות^(ט) **[יבמות נ"ד א']:** **[תו"ת מו]** דכתיב ס"פ אחרי ואשה אל אחותה לא תקח וגו', וסיים שם כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ומקשינן שם כל העריות לנדה, מה נדה ב(קרבה האסורה מהתורה) כדכתיב את מקורה הערה וגם היא מחייבי כריתות אף כל חייבי כריתות בהעראה (קרבה האסורה מהתורה), וה"נ כן:

(כא,ז) לֹא יִקְחוּ - כתיב לא יקחו [נקרינן] לא יקחו, מלמד שהאשה מזהרת על ידי האיש^(ט) **[יבמות פ"ד ב']:**

[תו"ת מה] היינו היכי שהוא מוזהר עליה כגון כהן הדיוט בגרושה או כה"ג באלמנה וכן ממזר בישראלית שמוזהר על לא יבא בקהל [ועי' תוס' תשובות כ"ד ד"ה אבל], אבל היכי שהוא אינו מוזהר כגון חלל בכשרה וכן גר בממזרת וכהנת אין היא מוזהרת להנשא להם. ומה שעתקנו ממשמעות הדרשה מוקרינן לא יקחו בקמ"ץ הקו"ף, כ"מ מתוס' יבמות ה' א'. אבל ה- **[רמב"ם פ"ט ה"א מאיסור ב]** סמך דין זה על הדרשה המובאה ריש פרשה זו בני אהרן ולא בנות אהרן. ולכאורה קשה שהניח דרשת הגמ' כאן במקום דין זה, ויותר מזה שהרי בקדושין ל"ה א' מסיק הגמ' דדרשה בני אהרן ולא בנות אהרן לא קאי אכולה פרשה רק אדין דטומאה, וא"כ איך סמך דרשה זו אדין זה. אמנם כבר כתבנו כ"פ בחבורנו דדרך הרמב"ם להסמיק דרשה אף שנדחת בגמ', אך אם נראה לו פשוטה יותר ואין נ"מ לדינא, וכתבנו מזה בפ' שמיני (י' ו') ובס"פ אחרי:

(כא,ז) לֹא יִקְחוּ - מונח זקא-קטן, אפשר שטעם מונח מרבה לימוד נוסף מהזקא-קטן של שני לימודים (א) אפילו בהעראה (קרבה האסורה מהתורה) (ב) אזהרת לאו לאיש, אזהרת לאו לאשה. או הערה נלמדת בהקש מגדה ואזהרת האיש והאשה מרומזים בטעם מונח המרבה אפיון לכתוב **(כא,ז) לֹא יִקְחוּ**

(כא,ז) גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב. (א) **[בבלי יבמות נט,א]** גרושה בגט כריתות בין מן האירוסין בין מן הנישואין (ב) חלוצה אם מדאורייתא אסורה לכהן. ואם מרבנן הרי זה ריח גט ולכן אסורה לכהן. (ג) פעמיים אלמנה צריכה הייתר רבנן להינשא שוב

(כא,ז) וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה - תבר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא גירושי אשה ואשר על חלק מהן לא חלה ההלכה, (אופן א) אם חלוצה אסורה לכהן מרבנן, משמע שמן התורה מותרת. (אופן ב) ע"פ **[בבלי יבמות צב,א]** גט מקידושי טעות, אינו גט כלל וגם לא ריח גט ומותרת אשת כהן לחזור לבעלה. (אופן ג) ע"פ **[תו"כ]** צרת חלוצה שאין גירושיה ביד אישה. **(כא,ז) לֹא יִקְחוּ** - מונח מרבה, אתנה מגביל, בכה"כ רבוי הגבלות צ"ע.

ויקרא אמר כא,ח: וְקִדְּשֹׁתֶיךָ כִּי-אֵת-לַחֶם אֱלֹהֶיךָ תֹּאמַרְתִּי מִקְרִיב

[אור החיים] (כא,ח) וְקִדְּשֹׁתֶיךָ - תבא הסברה לומר כי כל עוד שיש כהנים וכן רבים המספיקים להקריב אין חיוב לכונף, לזה אמר לשון יחיד שאפילו על אחד מהם יקפיד לעשות כמשפט הזה:

[רש"י] (כא,ח) וְקִדְּשֹׁתֶיךָ. על כרחו, שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש.

(כא,ח) וְקִדְּשֹׁתֶיךָ - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה ל"א מל"ב מידות מוקדם והוא מאוחר בענין. הענין המוקדם הוא היות הכהן קדוש מלידה, והענין המאוחר חובת בית דין לשמור על קדושת הכהן בכלל ובזיווגין כנאמר כאן. ובהקש חובת בית דין לשמור על קדושת ישראל בזיווגין

(וי' אמר כא,ח) קִדְּשׁ יְהוָה-לְךָ כִּי קָדוֹשׁ - פשטא זקא-קטן מונח זקא-קטן. פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש.

[הקש א] משמירת קדושת הכהן בענין נישואין לנהוג בו קדושה בענינים אחרים כ-פ' **[רש"י]** ע"פ **[גיטין נ"ט ב']** נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולברך ראשון בסעודה. ומה הרחבה לדברים אחרים כגון: ראשון בהפרשת תרומה, ראשון לקריאת תורה, הולכים ראשונים בהרחבת העיר, כנראה להורות להיות ראשון בכל מצוות התורה ובנסיבות שונות.

[הקש ב] הביא **[תו"ת נג]** שע"פ **[תנא דב"א ח"א פט"ו]** הקש שמירת הקדושה מכהנים לכלל ישראל בעניני זיווגין במה שנוגע להם. **[תורה תמימה = תו"ת] (וי' אמר כא,ח) וְקִדְּשֹׁתֶיךָ**. - תניא, [מניין לכהן שנשא פסולה ולא רצה לגרשה] דפנו (=הכהן), ת"ל **(כא,ח)**

[קִדְּשֹׁתֶיךָ - בעל כרחו^(ט) **[יבמות פ"ח ב']:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** - סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשט - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא - שני רבוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיהי' הפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיהי' הפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בהצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פוד** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

תנתינג] ר"ל שצריך להכריחו שיתנהג בקדושתו, ולכן יגרשנה. ושו"ש המלה דפנו הוא מלשון יוני ובאורו הכאה עד יציאת דם

מהגוף, וע"י בגיטין ל"ד א' משום דפנויי ופירש"י מכין וחובטין אותו, ובב"מ ק"ז ב' אתו עליה בני משרוניה דפנוהו. ועי' בבית שמאל ל- [נאה"ע ס' ו' ס"ן] דגם לישראל שנשא אשה בעבירה צריך לנהוג בו עניני כפיות כמה שאפשר (המתורות עפ"י המלכות) עד שיגרשנה, ונראה להסמיק דבריו על טעם דרשה זו, דא"כ כיון דבכהן ילפינן זה מלשון (כא,ח) **וְקַדְשֵׁתוּ** וממילא נהג דין זה גם

בישראל. וכ"כ ב-**[תנא דב"א ח"א פט"ו]** וז"ל, לא לכהנים לבד נתנה קדושה מסיני אלא לכל ישראל שנאמר (וי' קד' ט"ב) **דַבַּר אֱלֹהִים-כְּלֵי עֲדֻת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם**: עכ"ל. ויתור מזה נראה ראה דגם בישראל שייך קדושה בעניני זוגיין, ממ"ש ב-**[בבמות כ"א]** איסור קדושה אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדייט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר, הרי דכיל הגמ' גם ישראל באיסור קדושה כמו כהנים, וממילא הסברא נותנת שצריך לכופו כשנשא בעבירה וחילל קדושתו:

(כא,ח) **וְקַדְשֵׁתוּ**. - תנא דבי רבי ישמעאל (כא,ח) **וְקַדְשֵׁתוּ** לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון⁽¹⁾ **[גיטין נ"ט ב']**: **[תרת"ת (כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ**. - תנא דבי רבי ישמעאל (כא,ח) **וְקַדְשֵׁתוּ** לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון⁽²⁾ **[גיטין נ"ט ב']**: **[תרת"ת נד]** לדעת ה-**[רמב"ם סה"מ מ"ע ל"ב]** הוי דרשה זו גמורה ודין זה מן התורה ממש, וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' צ"ד בשם הסמ"ג. ובפשטות לשון הגמ' כאן דאורייתא היא, אבל ה-**[תוס' חולין פ"ז א']** כתבו דדרשה זו אסמכתא היא, ומ"ש בגמ' דאורייתא היא - הכונה שנמצא על זה אסמכתא בתורה, והוי הדין מדרבנן, ולא נתבאר מה הכריחם להוציא הדרשה ולשון הגמ' מפשטם. וי"ל בדעתם דקשה להו דהא עיקר קרא ד-**(כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ** צריך לדרשה אחרת, **(כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ** בעל כרחו, שאם נשא אשה פסולה כופין אותו לגרשה, וכמבואר בדרשה הקודמת, ובאמת איזו מאחרונים נתעוררו על דרשה זו איך ילפינן מן **(כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ** לענין כבוד בעוד שצריך זה לענין כפיה, ובס' **[באר שבע להוריות י"ג ב']** האריך הרבה בזה, ולכן כתבו התוס' דרשה זו שלענין כבוד הוי אסמכתא בעלמא, אך א"כ יהיה קשה טובא לדעת הרמב"ם ודעמיה דס"ל דדרשה זו גמורה היא והא איצטריכא לענין כפיה, וזה ודאי דאורייתא. אבל ראה זה מצאתי מרגינתא טבא בזה ברש"י בסוגיא כאן שציין על דרשת הגמ' **(כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ** וז"ל, **וְקַדְשֵׁתוּ כִּי-אֵת-לָחֶם** וגו', עכ"ל. ולא נתבאר מה כונת רש"י בציינו המשך לשון הפסוק, ואין דרכו בזה בכ"מ, אך י"ל דגם לרש"י הוקשה מה שהערנו איך יליף מן וקדשתו לענין כבוד בעוד שצריך לדרשה דכפיה, לכן רמו המשך הפסוק **כִּי-אֵת-לָחֶם** **אֱלֹהֵיךָ הוּא מְקַרֵּב קְדֹשׁ יְהוָה-לָּךְ**, לרמוז דרשה זו דכבוד אנו למדין לא מן הלשון **וְקַדְשֵׁתוּ** אלא מן סוף הפסוק **(כא,ח) קְדֹשׁ יְהוָה-לָּךְ**, והגמ' מציינת רק ראשית הפסוק וחסר מלת וגו', וראה נאמנה שזו היא כונת רש"י, שהרי בפירושו לפסוק זה ציין דרשה זו על הלשון **קְדֹשׁ יְהוָה-לָּךְ** [ומה שמצויין בצדו "תו"כ" ט"ס הוא, כי אין נמצא זה בתו"כ וצרייך לציין מגמרא כמו לפנינו], ובכך דעת התוס' בזה צ"ע.

(כא,ח) קְדֹשׁ יְהוָה-לָּךְ - (אתנה) פשטא מקף זקף-קטן, זקף-קטן ירמו לשני לימודים, פשטא ירמו ששני הלימודים הם בפשט מהתורה כדעת ה-**[רמב"ם סה"מ מ"ע ל"ב]**.

(כא,ח) יְהוָה-לָּךְ - מקף בורר בין משמע שמירת קדושתו לצורך עבודת המקדש ובוה קשור לנשיאת אשה כמצווה ב-**(אמר כא,ז,יא)** ובין משמע לענין כבוד.

אם **(כא,ח) וְקַדְשֵׁתוּ** הוא מצוות הכהן והבי"ד שישא רק אשה כמצווה ב-**(אמר כא,ז,יא)** אז **(כא,ח) קְדֹשׁ יְהוָה-לָּךְ** הוא תיאור ואחריו באה פעולה **(כא,ח) כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי הו' מְקַדְשְׁכֶם** אז תבנית הטעמים של הסיפא של **(כא,ח)** היא לימוד לאחרי ואלפניו. אלפניו ילמד לנשיאת אשה כמצווה ב-**(אמר כא,ז,יא)** לשמירת קדושתו לצורך עבודת המקדש, ולאחריו ילמד לענין כבוד כי כך קידש ה' את אהרן.

ויקרא אמר כא,י: וְהִפַּחְתָּ הַגְּדוּל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר-יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ וְשָׁמַן הַמִּשְׁחָה וּמָלֵא אֶת-יָדוֹ לְלִבְשׁ אֶת-הַבְּגָדִים אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְדֶּה וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם:

[תורה שלמה קט] ע"פ [תנחומא] וְהִפַּחְתָּ הַגְּדוּל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר-יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ וְשָׁמַן הַמִּשְׁחָה נותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

אֲשֶׁר-יוֹצֵק - מרכא = מאריך (ואחריו מונח פסק מהפך פשטא) בתפקיד מאריך כאן מתאר, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג **[בעל הטורים] (וי' אמר כא,י) יוֹצֵק**. כ' במסורה. **אֲשֶׁר-יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ**. (איוב ככט) **נָהָר יוֹצֵק וְסוֹדֵק**: מלמד ששמן המשחה אשר עשה משה היה מושך כנהר וממנו היו מושחין כל המלכים **(הוריות יא,ב)**:

יוֹצֵק - מרכא = מאריך רמו להתקיימות שמן המשחה לדורות, **[בבלי הוריות יא,ב]** אמר לו רבי יהודה: וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה? והלא תחלתו שנים עשר לוגין, וממנו היה נמשח שכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, וכולו קיים לעתיד לבוא, שנאמר: **(שמי' תשא ללא) שָׁמַן מִשְׁחַת-קְדֹשׁ יְהוָה לְיָד לִי לְדַלְתֵיכֶם**:

אֲשֶׁר-יוֹצֵק פועל בבנין הופעל. סביל, וזה **[תורה שלמה קט] ע"פ [תנחומא] וְהִפַּחְתָּ הַגְּדוּל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר-יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ וְשָׁמַן הַמִּשְׁחָה** נותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

[תורת הפסוק, הרב מורסיאנו] הביא **[ילקוט שמעוני, תהלים רמז תש"ג] (תה' מה,ח) שָׁמַן שִׁשׁוֹן מִקְבָּרֵיךְ**, כשבאין למשחו (לכהן גדול, אחרי אהרן) היו מכניסין כהנים ומעמידין לצד ונותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של הכהן גדול **עַל-רֵאשׁוֹ** - מקף בורר בין משמעות "על" כמהצד ובין מעלי, מונח מרמו למשיחה "כי" כעין "נון" ולא כעין "איקס", טעם פסק מרמו יוצק רק בראש **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ט]** ... ולא ימשח במקומות אחרות ולא ירבה בשמן.

(תה' מה,ח) אֶהְבֵּת צִדְקָה וְתִשְׁאָר רִשְׁעֵי עַל-גְּוֹן מִשְׁחָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ שָׁמַן שִׁשׁוֹן מִקְבָּרֵיךְ: **(וי' אמר כא,י) שָׁמַן הַמִּשְׁחָה וּמָלֵא אֶת-יָדוֹ** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמו לשני לימודים, מהפך פשטא מרמו שלפחות אחד מהם יוצא מהפשט. הכתוב הזה מורה על שני האופנים של חינוך - התקדש כ"ג למשרתו. כתוב זה משלים את הנאמר **(שמי' תצ' כט,כט)** **וּבְגָדֵי הַקְּדֹשׁ אֲשֶׁר לְאֶהֱרֹו יִהְיוּ לְבָגְדָיו אֲחֵרָיו לְמִשְׁחָה כֹּהֵם וּלְמֵלֵאכֶם אֲתֵינָם**: והמלים **הַמִּשְׁחָה** **לְמִשְׁחָה** במשמע של גדולה מהוות כעין הקש ללמוד מהתקדשות בבגדים להתקדשות ביציקת השמן וגם אורכי זמן משבעה ימים **(שמי' תצ' כט,ל)** ועד שעה אחת.

אפשר שתבנית הטעמים של **(וי' אמר כא,י) שָׁמַן הַמִּשְׁחָה** - מהפך פשטא מלמדת שהמשיחה למצוה ואם אין שמן מספיקה התקדשות בבגדים **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ח]** בבית שני שלא היה שם שמן המשחה היה כ"ג מתרבה בלבישת בגדים בלבד שהיה לובש בגדי כהונה גדולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורדני) כי במוצאות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תחשיב"א: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מרצף; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, מנעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.12 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

[ספרא אמור פרשה א תחילת פרק א אות יד] (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן כי תחל יוכל אם חיללה את השבת תידון בשריפה תלמוד לומר (וי' אמר כא,ט) כי תחל לזנות בשחיללתה בזנות ולא חיללה בדבר אחר.

(וי' אמר כא,ט) כי תחל – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב אלו עבירות שונות שמחללות קדושות שונות (כקדושת כהנים, כקדושת שבת ויום טוב, כקדושת ישראל ועוד)
המלה (וי' אמר כא,ט) לזנות מתארת נטיה משמירת מצוות כגון עבודה זרה, טעם אתנח מגביל ללמד בשחיללתה בזנות ולא חיללה בדבר אחר. מזה מתחילה החקירה האם הבת הזאת מאורסת, נשואה, בעבר היה בה זיקת נשואין.

[ספרא שם טו] יוכל אם זינת פנויה תדון בשריפה ת"ל (וי' אמר כא,ט) אביה ונאמר להלן (דב' תצא כב,כא) אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל [או אינו אביה אלא להוציא את כל האדם כשהוא אומר היא מחללת הרי כל אדם אמור הא מה אני מקיים (או איך נסביר) אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל]. [ספרא שם טז] או מה אביה האמור להלן נערה ארוסה אף אין לי אלא נערה ארוסה מנין נערה נשואה בוגרת ארוסה בוגרת נשואה אפילו זקינה מנין תלמוד לומר ובת ... פהן מכל מקום. מוצע לומר כי טעם מונח במלת איש מרבה מצבים בשני למודים המרומזים בזקף-קטן של מלת פהן והם בת כהן ארוסה, בת כהן שיש בה זיקת בעל (נשואה) או שהיה בה זיקת בעל.

[ספרא שם יז] אין לי אלא בת כהן לכהן מנין בת כהן ללוי בת כהן לישראל אפילו לנתין ולממזר מנין ת"ל ובת איש כהן אף על פי שאינה כהנת.

[ספרא שם יח] את אביה היא מחללת ר' אליעזר אומר עם אביה בשריפה ועם חמיה בסקילה (כא,ט) היא ... באיש תשרף היא בשריפה ואין בועלה בשריפה היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה.

מלת (כא,ט) היא מגבילה החילול של אביה הכהן אל הבת כהן תשרף – סלוק מגביל השרפה לבת כהן.

[בבלי סנהדרין נא,א] אין לי אלא שניסת לכהן, ניסת ללוי ולישראל, לכותי, לחלל, לממזר ולנתין, מניין? תלמוד לומר (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן – אף על פי שאינה כהנת. היא בשריפה ואין בועלה בשריפה. היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה. רבי אליעזר אומר:

(וי' אמר כא,ט) את-אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה.
אפשר שמסקנת הגמרא שמכל מקום היא נשאת בת כהן ומחללת קדושת אביה מעוגנת בתבנית הטעמים

(וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני מצבי נשואין (א) ללוי או לישראל שתופסים בה קידושין (ב) לכותי, לחלל, לממזר ולנתין שלא תופסין בהם קידושין, אף שכבר אינה כהנת, מחללת אביה איש פהן מכל מקום.

[רש"י] (וי' אמר כא,ט) כי תחל לזנות – כשתחלל על ידי זנות, שהיתה בה זיקת בעל וזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין. ורבותינו נחלקו בדבר (ראה סנה' נא,א), והכל מודים שלא דבר הכתוב בפניה. את-אביה היא מחללת – חללה ובתה את כבודו, שאומרים עליו: ארור שזו ילד, ארור שזו גדל (ראה שם).

[ר' יוסף בכור שור] (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן – בזיקת הבעל הכתוב מדבר, דילפינן (ראה ת"כ אמור פרשתא א פרק א,טו) (וי' אמר כא,ט) אביה – (דב' תצא כב,כא) אביה מנערה המאורסה. לרבנן – נשואה בשריפה, ולא ארוסה; לרבי שמעון – ארוסה ונשואה; לרבי ישמעאל – ארוסה ולא נשואה; כדמפרש טעמייהו בפרק 'ארבע מיתות' [סנה' נא,א]. את-אביה – שהוא קדוש, היא מחללת ומזולזת; ועוונה כפול, ולכך תשרף.

טט - הסבר תמציתי של [בבלי סנהדרין מט,נ,נא] [דב' תצא כב,כא] והוציאו את-הנענץ אל-פתח בית-אביה וסקלוהּ אנשי עירה באבנים ומתה כפי-עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת תרע מקרבה:

בנערה המאורסה מופיע בית-אביה, בית אביה. אחד מהם מופנה לדרשה באופן של היקש שהתוספות מכנים כאן גזירה שוה (כנראה כהלכה למשה מסיני) בהיקש כזה יש ליבא אל הענין שאליו לומדים כל אפיוני הענין שממנו לומדים.

בפסוק הנערה המאורסה נמצאת מלת אביה מופנית לדרשה.

הגזירה שוה היא בין אביה של בית אביה בנערה המאורסה המופנה ובין אביה של (וי' אמר כא,ט) את-אביה בבית איש כהן.

לפיכך מנערה המאורסה יש להביא אל (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן כי תחל לזנות את-אביה היא מחללת באיש תשרף: זיקת בעל ועוונתה בסקילה.

לרבנן - האת של (כא,ט) את-אביה מרבה כל בנות כהן שיש או היה בהן זיקת בעל ולכאורה כולן עונשן בסקילה. בא (כא,ט) באיש טפחא – ללא מרכא בתפקיד אפיון מתפשט אלפניו, והאפיון מקורו ב- (כא,ט) תשרף – סלוק כמגביל, מוציא מכאן את בת כהן המאורסה שהיא כמו שאר בנות ישראל המאורסות – בסקילה, ומותר את בנות הכהן הנשואות שעונשן (כא,ט) באיש תשרף ע"פ

פ[רש"י] ע"ה"ת הכהנת הנשואה פגומה ע"י בעלה ולכן בעבירתה מחללת את אביה הכהן וזאת עבירה הפחותה ממעשה הכהנת הארוסה שפגמה בבעלה ובאביה ולכן עונש השריפה פחות מעונש הסקילה.

בשלב הבא (כא,ט) לזנות את-אביה היא מחללת פשטא מונח זקף-קטן – הינו תיאור מצב ואחריו ההלכה (כא,ט) באיש תשרף: תבנית טעמים המלמדת אלפניו. כך עוברות כל בנות כהן שהתרבו בגלל את-אביה היינו עם זיקת בעל בעבר ובהווה ואפשרות של עונש השריפה (ללא הנערה המאורסה כמסובר לעיל), אל הרישא של (כא,ט) ובת איש פהן כי תחל לזנות.

(וי' אמר כא,ט) לזנות – אתנח כמגביל, מכל בנות כהן שיש או היה להן בעבר היה להן זיקת בעל: גרושה, אלמנה, יבמה, חלוצה. ללא הלמוד מהסיפא היו כל הזונות בשרפה. הלמוד מהסיפא אל הרישא מגביל את עונש באיש תשרף לנשואות בשעת העבירה.

[רבי שמעון] אומר ארוסה ונשואה בשריפה. מיבא מ-(דב' תצא כב,כא) זיקת בעל ואת המקור הנערה המאורסה אבל לא אפיון שני שלה עונש הסקילה, כי לדעתו העונש (כא,ט) באיש תשרף מראה כי כהנת ארוסה פגמה יותר מישראלית ארוסה בגלל מעמד אביה ולכן עונשה בשריפה חמור מעונש הסקילה, את-אביה מרבה כל בנות כהן בעלות זיקת בעל בהווה ובעבר לאפשרות עונש (כא,ט) באיש תשרף וכך גם

לכהנת נשואה שיצאה מעונש החנק לנשואות, שאינן בנות כהנים ועלתה לעונש שריפה. אח"כ מקדם אל הרישא כל בנות כהן שהיה בהן זיקת בעל בהווה ובעבר ושם ממעט את שהיו בעבר בזיקת בעל ונותר עם הארוסה והנשואה.

[רבי ישמעאל] - אומר שכל הפרשה על כהנת ארוסה בלבד. הוא מיבא מ-(דב' תצא כב,כא) רק את מצב הארוסין (זיקת הבעל וזיקת האב) והשריפה מחליפה הסקילה. אם יסבור כפרש"י שפגמה גדול יש ללמוד שלדעתו שריפה חמורה מסקילה אחרת זה קולה.

נראה שאין לו העבר אל הרישא או מעביר ארוסה שצריכה יבום ושם ממעט אותה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור; ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני /או רבו /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ב)

תו"כ הבאה פותחת באופן יוצא מהכלל בפסוק **ויקרא אמר כא,ז: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 27 של התוכן,**

ויקרא אמר כא,ז: דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר

אִישׁ מִזֵּרְעֶךָ לְדֶרְתָּם אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם לֹא יִקְרָב לְהִקְרִיב לָחֵם אֲלֵהֶּוּ:

(ספרא אמור פרשה ג סוף פרק ב אות א – ד)

(א) (וי' אמר כא,ז) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (וי' אמר כא,ז) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֵּרְעֶךָ לְדֶרְתָּם אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם

לֹא יִקְרָב לְהִקְרִיב לָחֵם אֲלֵהֶּוּ: אמר רבי אלעזר ברבי יוסי הא תינוק פסול (הח"ח: מרכתיב איש) אף על פי שהוא תמים מאימתי

עבודתו כשירה משיביא שתי שערות אבל אין אחיו הכהנים מקריבים אותו לעבודתו עד שיהיה בן עשרים שנה.

(ב) (וי' אמר כא,ז) אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם אין לי אלא שלא יהיה בו מום לאחר הדיבור (הח"ח: שנאמר להם הפרשה(ט: מוזמן שהכהן ראוי

לעבודה) כזיבה וכנגעים (הח"ח: כמו שפירשנו לעיל) היה בו מום לפני הדיבור (כנ"ל וכן לפני שהיה ראוי לעבודה של כל דבר הנקרב) מנין תלמוד לומר אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם אין לי אלא שנולד תמים ונעשה בעל מום נולד בעל מום ממעי אמו מנין ת"ל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם.

(ע"פ הח"ח: להורות דבכל גווני בכלל בעל מום (ט: לא משנה מתי נתהוה המום))

(וי' אמר כא,ז) אִישׁ מִזֵּרְעֶךָ לְדֶרְתָּם – מונח גרשיים רביע, מונח מרבה ללמוד את תבנית הטעמים גרשיים רביע, יותר מפעם אחת.

גרשיים רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל או ללמד על עצמו.

(למוד א) לכהן אין הגבלת גיל להתחלת עבודה (תורה שלמה קעד) כל מי שהוא שלם מכל מום מרכים אותו לכהונה [ילמדנו]

אבל אין אחיו הכהנים מקריבים אותו לעבודתו עד שיהיה בן עשרים שנה

(למוד ב) כמסקנה מ- [תולדות יצחק] כהן בעל מום, שהוא טהור אסור בעבודות הקרבה, לפי [אלשיך] לא היה צריך גם לאכול. והיוצא מהכלל הוא שכהן בעל מום שהוא טהור רשאי ויש לו מצוה לאכול בקדשי קדשים וקדשים, ובאכילת כהנים בעלי הקרבן מתכפרים.

אבל כהן טמא או מחולל מפני אשה האסורה לו, אסור בעבודה בכלל ואסור באכילת קדשים וכל שכן קדשי קדשים.

(למוד ג) [אלשיך] (וי' אמר כא,ז) ... אמנם הנה בענין יש דבר נוגע אל אהרן יזהיר את זרעו, ויש דבר ראוי ליאמר גם דרך כלל גם אל כללות עם בני ישראל. ומהדבר המיוחד אל אהרן אל הראוי גם אל הכלל, יש הפסק בנתים בהזכירו שמות המומין:

(וי' אמר כא,ח) והטעם הוא כי הנה זה דרך העולם, כי כל-איש אֲשֶׁר-בו מוֹם לֹא יִקְרָב, כלומר שום קריבה לשרת לפני מלך. ואם כן איפה כל שכן ללחם אלהי עולם, והוא על דרך (מלאכי א ח) הַקְרִיבֶהוּ אֵל לַפְחָתְךָ. וזהו אומר לֹא יִקְרָב סתם ולא אמר להקריב,

כי על סתם הקרבה לפני מלך ידבר. והנה זה הוא על הנוגע אל אהרן לאמר, וכהתימו הזכיר המומין (פסוקים יט – כ):

(למוד ד) [אלשיך] (וי' אמר כא,כב) עם היות ש(כהן בעל מום)חשוב הוא לפניו יתברך ומתכא דרחמנא (ומשולחן גבוה) קאכיל, כי הנה

לָחֵם אֲלֵהֶּוּ מִקְדָּשֵׁי הַקִּדְשִׁים וּמִן-הַקִּדְשִׁים יֹאכַל: (כא,כג) עם כל זה ממעטו הוא יתברך (לכהן בכל מום) מליגש, אַךְ אֶל-

הַפְּרִיָּתָ לֹא יָבֵא וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגֵּשׁ כִּי-מוֹם בּוֹ וְלֹא יִחַלֵּל אֶת-מִקְדָּשֵׁי. כלומר ומה גם אתה כל איש ישראל שאפילו מזרע

אהרן איננו שלא יהיה ראוי להקריב: לומד מאיסור כהן בעל מום מעבודה של כל דבר הנקרב, לאסור כל אחד מישראל מכל עבודה שהיא במקדש, פרט לשחיטה. אבל [רשב"ם] ב- [במ' קרח ז,כז] לומד אזהרה לזרים שם (וי' אמר כא,ז) לא פסל אלא בעלי מומים,

אבל זרים לא פסל. ומה שפסל בפרשה שלאחריה (וי' אמר כא,ג) אֲמַר אֲלֵהֶם לְדִרְתֵיכֶם כְּלֵי-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרָב וגו', באוכל בטומאת הגוף מדבר, אבל בעבודת זרים במשכן ובכליו לא ראינו עדיין חיוב מיתה: וזה נלמד מ- [במ' קרח ז,כח] כֹּל הַקְּרָבֹו אֲלֵי-מִשְׁכַּן ה'

יָמוֹת

(למוד ה) שעשוי להיות שייד-ל- (כא,כא) כעין יצא מהכלל ללמד על עצמו שכהן הנראה שונה מרוב הכהנים זה מראית עין ולא מום.

[ערוך השולחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן מד סעיף יא] ביאור הדברים (בסעיף י על [רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ה, ה"ו] ראה שימוש ב- (כא,ח)), דוודאי דבר שהוא בעצם מום פוסל באדם ובבהמה ולוקין עליו, אמנם באדם יש דברים שבעצם אין זה

מום אלא שברוב אנשים אינו כן כמו מי שיש לו קרחה בראשו או שהוא ננס או שעינו זבה מים דאין זה מום, ולכן בבהמה לאו כלום הוא, אך באדם כתיב: (וי' אמר כא,כא) כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בוֹ מוֹם מִזֵּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, ובעינן איש השוה בזרעו של אהרן [ברכות מג, א].

וטעם דרשא זו משום דהך מִזֵּרַע אַהֲרֹן מיותר הוא, דמקודם כתיב: (וי' אמר כא,ז) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֵּרְעֶךָ לְדֶרְתָּם וגו', אלא לדרשא אתי שיהא שוה ככל זרע אהרן כלומר כרום בני אדם. ואין בוזה לאו אלא עשה, דאינו שוה בזרעו של אהרן הוי לאו

הבא מכלל עשה ואין לוקין עליו, וכן עבודתו כשרה. וזה שהוא רק מפני מראית העין פשיטא שגם עבודתו כשרה (שם), וע' בסעי' ג.

(וי' אמר כא,ז) אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּם מוֹם – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית טעמים בתפקיד לכתחילה ובפועל, בין אם מומו מלידה, בין אם מומו מתאונה בין אם מומו קבוע (לכתחילה) בין אם מומו עובר, לא יעבוד בעבודות הקרבה. אם הוא תמים לכתחילה אבל

צעיר מעשרים שנה לא יעבוד.

(ג) (וי' אמר כא,ז) לֹא יִקְרָב לְהִקְרִיב לָחֵם אֲלֵהֶּוּ אין לי אלא תמידים שהם קרוים (כא,ז) לָחֵם שנאמר (במ' פ' כח,ב) אֶת-קִרְבָּנֵי לַחֵמֵי

לְאִשֵׁי וְשֹׂאֵר כָּל הַקְּרָבָנֵי מִנֵּין (הח"ח: כגון מוספין ושעירי הרגלים) ת"ל שוב (וי' אמר כא,כא) לָחֵם מִנֵּין לְרִבּוֹת אֵת הַדָּם תִּלְמוֹד לומר (כא,ז) לְהִקְרִיב (או (כא,כא) לְהִקְרִיב) ואומר (וי' שמ' ט,ט) וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת-הַדָּם אֲלֵהֶם.

(ד) מנין (שכהן בעל מום לא יקריב) אימורי חטאת ואמורי אשם (הח"ח: דאי מלחם אימא עולה דכולה כליל דומיא דתמיד אבל אימורין אימא נשתרו בבעל מום) ואמורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין ת"ל (וי' אמר כא,כא) לֹא יִגֵּשׁ לְהִקְרִיב (הח"ח: ה"ל"ל דלא יקריב ואמר

לא יגש להקריב לרבות כל דבר הנקרב) מנין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים תלמוד לומר (וי' אמר כא,כא) לֹא יִגֵּשׁ לְהִקְרִיב מנין היציקות והבלילות והתנופות וההגשות (הח"ח: וא"ת והא אמרינן בהקומץ [מנחות כ] לא יצק כהן אלא

זר כשר ומשמע דה"ה לכתחלה יכול לעשות והכא פסלינן בעל מום לכתחלה וי"ל דהכא ר"ש הוא דחשיב להו להני גבי עבודות המסורות לבני אהרן אבל לרכנן אה"נ דכשר זר וה"ה בעל מום) והקמיצות והקטורת (הח"ח: כהה הראב"ד שיגרא דלישנא הוא דהא קתני לעיל הקומץ והקטורת. והקטרת אימורין נמי תנינא לעיל. והזיות היינו בהואת לוג שמן של מצורע דאי כהזאת הדם כבר איתרכי למעלה והג"א מחקו.)

והמליקות והקבלות וההזיות ת"ל (וי' אמר כא,כא) לֹא יִגֵּשׁ לְהִקְרִיב יכול יהיו חייבים על כולם תלמוד לומר (כא,ז) לָחֵם מה לחם מיוחד שהוא משום עבודה (הח"ח: שהוא עבודה דהיינו הקטרת אימורין כדכתיב (במ' פ' כח,ב) לַחֵמֵי לְאִשֵׁי א"י (וי' גיא) (וי' גט,ב) (במ' פ' כח,כד)

לחם אשה) של הקרבת הקרבנות: שחיטה, קבלת דם, הולכת דם, זריקת דם) יצאו אילו שאינו משום עבודה (כמוסבר לעיל).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור רבנות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אמנם תו"כ דרוש מכתובים אחרים, נראה לי כי יש לדבר רמז בתבנית הטעמים (וי' אמר כא,יז) **אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּךָ מוֹם לֹא יִקְרָב** – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן מונח זקא-קטן, פעמיים ז"ק בין שני קיסרים בתפקיד כעין הקש, מקיש מהקרבת תמיד שאסורה לכהן בעל מום אל כל הקרבנות ולהקרבת דם, אפשר ששני אלו (קרבנות והקרבת דם) מרומזים בזקא-קטן של **לֹא יִקְרָב**, (כא,יז) **לְהִקְרִיב** – טפחא ללא מרכא (א) כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריו (ב) בתפקיד התפשטות ההגבלה הרמוזה בתבנית הטעמים של כתוב אחריו **לְהִקְרִיב** – מרכא מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, היינו שאמנם כהן בעל מום אסור לעשות עבודות של הקרבה שהן בכתוב לפניו **לֹא יִקְרָב**, והנמנות ב-(מ"ד), אבל אם יעשה מהן לא יהיה חייב עליהם.

ויקרא אמר כא,יח: כי כל-איש אשר-בו מום לא יקרבו איש עור או פסח או חרם או שרוע:
ויקרא אמר כא,יט: או איש אשר-יהיה בו שבר רגל או שבר יד:
[ספרא אמור פרשה ג סוף פרק ב אות ה – טו]

(ה) (וי' אמר כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** מה תלמוד לומר (הח"ח: (כא,יח) **כָּל-אִישׁ** אחר שאמר מקודם (כא,יז) **אִישׁ מְזֻרְעָף** לפי שנאמר זרע אהרן (כא,יז) **אִישׁ מְזֻרְעָף** אין לי אלא זרע אהרן אהרן עצמו מנין ת"ל (כא,יח) **כִּי כָל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין תלמוד לומר (כא,יח) **כָּל ... אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם**.

(כא,יח) **כָּל-אִישׁ** - מקף כבורר בין מום גלוי האסור בעבודת הקרבה ובין מום נסתר המותר בעבודת הקרבה. **[רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ד]** כל המומין הנראין בגוף שנאמר (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** מכל מקום ואלו הכתובים בתורה דוגמא הן. תבנית הטעמים של הכתוב הבא נושאת שתי הלכות.

(הלכה א) (כא,יח) **כִּי כָל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, עם הלכה לא שיה לפרטיה בקשר לנושא; שהוא עבודת הקרבה של כהן בעל מום אמיתי או למראית עין **[רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ה]**: שלשה מיני מומין הם, יש מומין שהן פוסלין הכהן מלעבוד והבהמה מליקרבו, ויש מומין שפוסלין באדם בלבד מלעבוד, ויש מומין שאין פוסלין אבל מפני מראית העין אמרו שכל כהן שיש בו אחד מהן אינו עובד. **-[רמב"ם שם ה"ו] (פרט א)** וכל מי שיש בו מום שפוסל באדם ובבהמה ועבד בין בשוגג בין במזיד עבודתו פסולה ואם היה מזיד לוקח, **(פרט ב)** וכל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם ועבד אף על פי שהוא לוקח לא חילל עבודתו, **(פרט ג)** ואם היה בו דבר מדברים שהם מפני מראית העין אינו לוקח ועבודתו כשרה, ...

(הלכה ב) (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים. כאן כ-**[משנה כלים פ"א,מ"ט]** בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם **[רמב"ם ביאת המקדש הקדמה יב]** שלא יכנס בעל מום להיכל ולמזבח. **[רמב"ם שם פ"ו,הא]** כל כהן שיש בו מום בין מום קבוע בין מום עובר לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים שנאמר (וי' אמר כא,כג) **אֵךְ אֶל-הַפְּרִכֵּת לֹא יָבֹא וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ** ואם עבר ונכנס לוקח אף על פי שלא עבד, ואם עבד במקדש פסל וחילל עבודה ולוקח אף על העבודה, שנאמר (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב**, מפי השמועה למדו שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה. ככל אופן בעל מום קבוע או שאינו קבוע לא עובד בעבודת הקרבה, עובד בעבודות שלא של הקרבה, אוכל מקדשי קדשים וקדשים. נתראפא ממומו חוזר לעבוד בעבודות הקרבה, עובד בעבודות שלא של הקרבה, אוכל מקדשי קדשים וקדשים.

(ספרא שם ו) (כא,יח) **עֹר** בין סומא בשתי עיניו בין סומא אפילו בעינו אחת, חרוור קבוע (הח"ח: שיש טיפין לבנים בעין א"נ חרוור שנתלבנו עיניו וכהה מאורו לגמרי [ראב"ד]) והמים הקבועים (הח"ח: שענינו נוטפות מים תמיד) מנין. תלמוד לומר **אִישׁ עֹר**.
(ספרא שם ז) (כא,יח) **פֶּסֶח** בין חגר בשתי רגליו בין חגיר ברגלו אחת רגלו, חלולה ועקומה ודומה למגל מנין תלמוד לומר **פֶּסֶח**, **חָרָם** שחוטמו שקוע, חוטמו בלום, חוטמו סולד, חוטמו נוטף, מנין ת"ל (כא,יח) **אֵו חָרָם**.
(כא,יח) אֵו חָרָם – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן שחוטמו שקוע, חוטמו בלום, חוטמו סולד, חוטמו נוטף
(ספרא שם ח) אבא יוסי ה-**חָרָם** אמר איזהו ה-**חָרָם** הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגתה, אף על פי שאין יכול לכחול שתי עיניו כאחת.
(ספרא שם ט) (כא,יח) **שָׂרָוּע** שנשמטה ירכו, פיקח יוצא מגודלו, עקיבו יוצא לאחוריו, פרסתו רחבה כשל אווז מנין תלמוד לומר **אֵו אִישׁ**.
(ספרא שם י) (כא,יח) **שִׁבְר רַגְל** אין לי אלא שנשברה רגלו הקשן והעיקלן והקולבן מנין תלמוד לומר **אִישׁ**.
(ספרא שם יא) (כא,יח) **שִׁבְר יָד** אין לי אלא שנשברה ידו אצבעותיו מורכבות זו על זו או קולטות עד הפרק כשר, למטה מן הפרק פסול, חתכה כשר מנין תלמוד לומר **אֵו שִׁבְר יָד**.

(כא,יח) **אֵו שִׁבְר יָד** – טפחא ללא מרכא לפניו (א) בתפקיד שנוי משבר יד לשנויים אחרים ביד אצבעותיו מורכבות זו על זו או קולטות עד הפרק כשר, **שִׁבְר יָד** – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות על למטה מן הפרק שפוסלות, וע"י חיתוך יוכשר הכהן ממומו. (כא,יח) **אֵו שִׁבְר יָד** – טפחא ללא מרכא לפניו (ב) בתפקיד התפשטות ההגבלות שמרומזות בכתוב אחריה לכתוב לפניו אל (כא,יח) **שִׁבְר רַגְל** אפשר שילמד שאם יבצעו פעולה רפואית ברגל כמו שביצעו החיתוך ביד אז הכהן יוכשר ממומו. יתכן שההתפשטות עוברת לפסוק (כא,יח) למומים האחרים שהרמב"ם כתב שכל המומים הכתובים הם דוגמאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: שמעו המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביעא - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחאה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחאה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ה"ז מום, דבריו ר"מ, ר' יוסי אומר: לכן נכנס בשחור - ה"ז מום, שחור ונכנס בלבן - אינו מום, שאין מומין בלבן. אומר רב: מ"ט דרבי יוסי - דכתיב (תה' עג, י) יצא מקרב עיניו, (רש"י: יצא רשע לתרבות רעה מרוב שומן שבעינו ושומן העין בלבן הוא). תרבה דעינא - איקרי, עיניו סתמא - לא איקרי. ור"מ מ"ט? מה לשון תביל - דבר המבלבל את העינים (רש"י: שפוסק הסיירא ומערב השחור והלבן כל היכי דעבר הוי מבבלבל).

שור'ת בר-אילן, מושגים תלמודיים חלזון נחש שני שמות של מום אחד שבעין: בשר יתר שיוצא בעין וחופה מעט מן השחור שבעין, ונקרא "חלזון" או "נחש" משום צורתו של אותו מום. ויש מפרשים, שחלזון הוא שורה של אדמיות העוברת בשחור שבעין. מהנאמר ב- **מושגים תלמודיים** משמע שלדוק יש צורה של חלזון או נחש ומהנאמר ב- **ספרא שם יב** יש לו גם צורה של עינב וכולם מינים של בשר יתר **הח"ח** ולפעמים הוא עגול כעובה (אולי ט"ס וצ"ל ענבה) של אשכול, אלא ש- **ספרא ו-הח"ח** מרבים צורות אלה מן **או-נ"ך**. נתבונן ב- **תרגום אונקלוס** (וי' אמר כא, ב) או **גבין או דקא או חליז בעיניה או גרבן או חזון או מרים פחתין**: ונתבונן ב- **רש"י** (וי' אמר כא, ב) **או תביל** - דבר המבלבל את העין, כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסירא, שהוא עוגל המקיף את השחור, שקוראים פרוניל"א [אישון]. והחוט הזה פוסק את העוגל ונכנס בשחור. ותרגום אונקלוס **תביל חיליז**, לשון **חלזון**, שהוא דומה לתולעת אותו החוט. וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון נחש' עינב **בכורות לח, א**: **שפת"ח ו** רוצה לומר שיש לו כמין חלזון או כמין נחש או כגרגיר של עינב בעיניו, ... ויש אומרים ענב לשון עינבה דדרך של נחש שכורך את עצמו ועינבה הוא לשון כריכה והכל הוא דבר אחד:

תורה תמימה=תו"ת (וי' אמר כא, ב) **תביל בעינו** - ריס של עין שניקב שנפגם ונסדק הרי בעינו **קלט** **בכורות לח, א**: **תו"ת הערה קלט** ריס של עין הוא עפעף של עין, ואם נפגם נקרא שהעין נפגמת: **תו"ת** (וי' אמר כא, ב) **תביל בעינו** - כל מה שבעינו, מכאן אמרו, שתי עינינו למטה או למעלה, עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה **קמ** ורואה את החדר ואת העליה כאחת **קמא** או שמדבר עם חבריו ואחד אומר לי הוא רואה **קמב** **בכורות מד, א**: **תו"ת קמ** ר"ל אפילו רק עין אחת נתקלקל מקום מושבה, וקמ"ל רישא אף שהב' עינים עומדות בשורה אחת כראוי, וקמ"ל סיפא אף שרק מושב עין אחת נתקלקל: **תו"ת קמא** עיין במ"ר פ' בראשית על הפסוק וירא אלהים את כל אשר עשה, בשר ודם רואה את העליה אינו רואה את החדר, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אל רואה שניהם כאחד, וכאן משמע דאפשר גם לבשר ודם לראות חדר ועליה כאחת, וי"ל משום זה גופא הוי מום, כיון דיוצא מכלל טבע הבריאה הקבוע לבני אדם: **תו"ת קמב** ר"ל שענינו עומדות במקום הראוי, אבל אישון העין הוא משונה, שכשהוא נוטה לשמאלו הוא צופה ומביט לימינו, וכן איפכא. וזה כשמדבר עם חבריו נראה כאלו מביט בפני אדם אחר:

דף על הדף **בכורות לח, ב**: ומבואר דגרס במשנה עינב ולא עצב כמו שלפנינו ע"ש. והנה בגמ' לא מבארת מה הכוונה במש"כ במשנה: עצב (או עינב כמו גירסת רש"י הנ"ל). והמפרשים מבארים שהוא דבר מיוחד שיש בשחור עינו דבר עגול לבן כמו עינב, וזה בכלל תבלול הכתוב בפסוק הנ"ל וכפרש"י.

וכתב בספר חידושי הרח"ע על התורה (פר' אמור): בתו"כ לפנינו (סי' נב) א"י: דוק זה הדוק, חלזון נחש עינב מנין, ת"ל או דק תבלול לבן נכנס בשחור ושחור בלבן, ר' יוסי אומר אין מומין בלבן, איזהו תבלול לבן פוסק בסירה ונכנס בשחור ע"כ לשון התו"כ, ולפי דברי התו"כ, חלזון נחש ועינב הוא במדרשו של או דק, לא בתבלול, וזה פלא, וכבר עמד הרא"מ ז"ל בזה ונשאר בתימא. ובכלל עינב שייך לדוק ולמדרשו או דק כמו שפירש רש"י ז"ל הנ"ל על דק, שיש לו בעינו דוק שקורין טיל"א כמו הנוטה כדוק שמים, והוא ג"כ כן בסוגיא דבכורות (כאן) כמו שאמר רב"ח סח לי יאשיה דמן אושא, דק שחור משוקע הרי זה מום, צף אינו מום, דק לבן משוקע אינו מום, צף הרי זה מום, והוא כמין שאנו קוראים "בעלי"ם" שמכסה את העין בלבן או בשחור, ושייך לרבות את הנראה נפוח כמו ענב לאו דק, אבל את החלזון שהוא נחש שהוא תרגומו של תבלול מה ענינו לאו דק.

לכן נראה לענ"ד לגרוס בתו"כ: דק זה הדק, עינב מנין ת"ל או דק, תבלול חלזון נחש לבן נכנס בשחור כו'.

ומצאתי להגאון ר' דוד פארדו ז"ל במשכיל לדוד שג"כ מגיה את התו"כ כנ"ל: או דוק לרבות עינב או תבלול לרבות חלזון נחש, לומר שזה נלמוד מן "או", אבל זה לא גירסא נכונה, כי התרגום אונקלוס מתרגום את תבלול או חילוז, א"כ לא מאו נדרש רק שתבלול הוא חילוז וצ"ע עכ"ד.

ספרא שם יד **בעינו** להביא את **שבעינו** (התו"מ נב): עינו הראויה לו לא עין המשונה) **רמב"ן** (וי' אמר כא, יח) ואח"כ פסל אפילו בכיעור התואר, כגון ה- **נ"ב** ואשר בעיניו הגרעינין. **וי' אמר כא, ב** **תביל** - לרש"י ע"פ תרגום אונקלוס לא הדוק הוא החוט הפוסק בעגול המקיף לאישון אלא התבלול. לרש"י ושפת"ח לתבלול יש רבוי מופעים כמין חלזון או כמין נחש או כגרגיר של ענב או עניבה כרוכה בעיניו. **תו"ת קלט** ריס של עין הוא עפעף של עין, ואם נפגם נקרא שהעין נפגמת: **תו"ת קמ** ר"ל אפילו רק עין אחת נתקלקל מקום מושבה, **תו"ת קמב** שענינו עומדות במקום הראוי, אבל אישון העין הוא משונה, פוזל ימינה או שמאלה, פוזל מעלה או מטה **וי' אמר כא, ב** **או תביל** טפחא בתפקיד שנוי ורבוי של משמע **תביל**. פני האדם בד"כ גלויים ובפרט עיניו והגדרת מראה היא לפי השגות המתבונן. יש פנים ועינים שבהם השוני מהמקובל ניכר ויש שהשוני לא ניכר. הבאנו משמעויות אחדות למלת **תביל** (א) דוק שהוא גידול בשר על העין, (ב) פס ו/או גרגר באישון או במעגל הסובב לאישון, (ג) מיקום משונה של עין או עינים העשוי לבלבל את בעל התבלול או את המתבונן בו או המדבר עמו, (ד) העפעף צונח על העין. **וי' אמר כא, ב** **תביל בעינו** - מונח מרבה אתנה מגביל ובסה"כ רבוי הגבלות מהו מום בעין. (א) מום למצב בו חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסירא, שהוא עוגל המקיף את השחור, ולא שחור היוצא אל הלבן. (ב) אם כל אחד מאלה שהבאנו בסיכום ניכר ועשוי להפריע לתיפקוד בעל התבלול זה מום. אם זה לא ניכר ואינו מפריע לתיפקוד בעל התבלול זה עשוי לא להחשב מום.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.15 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ד)

ויקרא אמר כא,ד: לא יטפא בעל בעמיו להחלו: (המשך לפרסום בתשע"ה)

[בבלי יבמות כב,ב] ... למאי הלכתא (לאח פסול)? לירושן (ולא ליבום) וליטמא לו. פשיטא, אחיו הוא! סד"א, הואיל וכתיב: (וי אמר כא,ב) בי אסלשארו הקרב אליו, ואמר מר: (וי אמר כא,ב) לשאר – זו אשתו, וכתיב: (וי אמר כא,ד) לא יטפא בעל בעמיו להחלו: יש בעל שמטמא, ויש בעל שאין מטמא, הא כיצד? מטמא הוא לאשתו כשרה ואין מטמא לאשתו פסולה, ה"נ מטמא הוא לאח כשר ואין מטמא לאח פסול, קמ"ל (רמב"ם שמטמא לאח אחות בן ובת פסולים). ואימא ה"נ! התם לאפוקי קיימא, הכא אחיו הוא. לירושן [רמב"ם נחלות א, ז] כל הקרובין בעבירה יורשין ככשרים, כיצד כגון שהיה לו בן ממזר או אח ממזר הרי אלו כשאר בניו וכשאר אחים נחלה, אבל בנו מן השפחה או מן הנכרית אינו בן לדבר מן הדברים ואינו יורש כלל. מטמא [רמב"ם אבל ב, ט] אשתו הפסולה אינו מטמא לה, לפיכך מי ששמעה שמועה שמת בעלה ונשאת ובא בעלה, שניהן אין מטמאין לה שיהי היא פסולה לשניהן, אבל מטמא הוא לאמו אף על פי שהיא חלה, וכן מטמא לבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו אף על פי שהן פסולות הרי ממזרים מטמא להן.

(וי אמר כא,ד) לא יטפא בעל בעמיו להחלו: (וי אמר כא,ד) לא יטפא – מרכא טפחא (א) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב [רמב"ם אבל ב, ט] (ט: א) אשתו הפסולה אינו מטמא לה, (ט: ב) לפיכך מי ששמעה שמועה שמת בעלה ונשאת ובא בעלה, שניהן אין מטמאין לה שיהי היא פסולה לשניהן, (וי אמר כא,ד) בעל בעמיו – מונח מברכה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, [רמב"ם אבל ב, ט] (ט: א) אשתו הפסולה אינו מטמא לה, (ט: ב) לפיכך מי ששמעה שמועה שמת בעלה ונשאת ובא בעלה, שניהן אין מטמאין לה שיהי היא פסולה לשניהן,

[רמב"ם הלכות אבל פ"ב,הט"ו] ... לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפילו בעת שמתטמא לקרוביו שנאמר לא יטפא אינו מטמא לאחרים וגו'. הרמב"ם פוסק שלא כדרשת תו"כ. ... אבל [כסף משנה] הביא מנזיר ומאבל רבתי כי כהן העוסק במתו יכול לעסוק גם במתים אחרים כל זמן שלא פירש. ... דכי אמר' הושיטו לו מתו ומת אחר ונגע פטור בחיבורי אדם במת אבל פירש ממתו ונגע במת אחר חייב וטעמא משום דמוסיף טומאה על עצמו שאדם כשהוא תפוס במת הנוגע בו כנוגע במת עצמו ונעשה אב הטומאה וכשפירש מן המת הוא עצמו אב הטומאה והנוגע בו ראשון לטומאה וכתבו הרמב"ם והרא"ש ולא תימא הא דקתני יכול יהא חייב ת"ל - (וי אמר כא,ד) להחלו חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא דתניא באבל רבתי היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר, פירש הרי זה (וי אמר כא,ד) לא יטפא

לא יטפא – מרכא טפחא, יתור לרבות על הכהן את הנזיר?

לא יטפא – מרכא טפחא, יתור לרבות על אשתו פסולה, שגם לא יטפא לקרובים אשר פירשו מדרכי צבור

... בעמיו – אתנה, מגביל את לא יטפא בעל בעמיו וכאשר האשה האסורה לו היא מת מצוה כן יטמא לה. אפשר שגם במת מצוה בכלל יטמא.

להחלו – טפחא סלוק במלה אחת. טפחא התפקיד רבוי מצבי חולין לכהן, וסלוק בתפקיד הגבלה. טפחא כרבוני מצבי חולין לכהן, בנוסף לאשתו פסולה. אפשר שבא לרמז לדרוש ו"ו יתירה במלת להחלו כפי [התוה"מ] מלמד בזמן שכהן או נזיר) מתעסק במת (קרובים שמטמא להם, ומת מצוה) מותר ליגע במת אחר באותה שעה, (טעם סלוק בתפקיד הגבלה שהנגיעה במת אחר היא רק כאשר נוגע במת שחייב לעסוק בו) והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (ואינו נוגע במת אחר). הסבר נוסף ל- (וי אמר כא,ד) להחלו שיעשו בטומאה רק בקרבנות צבור בעלי זמן קבוע. ע"פ [בבלי פסחים עוב,ב] משנה: חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה:

להחלו – טפחא סלוק במלה אחת. תבנית טעמים זאת וגם תבנית טפחא אתנה במלה אחת נקראת מאיילא. טפחא בתפקיד רבוי עד כדי רוב כהנים טמאים בטומאת מת, שיעשו בטומאה אבל טעם סלוק במלת להחלו – בתפקיד הגבלה שיעשו בטומאה רק בקרבנות צבור בעלי זמן קבוע.

ויקרא אמר כב,יד: ואיש כריאכל קדש בשגגה ונסף חמשתו עליו ונתן לפהו את הקדש:

ויקרא אמר כב,טו: ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה:

[בבלי זבחים ג,א] ... תו רמי מילתא אחריתי, מי (האם) אמר רב יהודה אמר רב: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, שחטה לשם חולין - כשירה, אלמא דמינה (מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר) מחריב בה (פוסלת ושורפים את הבהמה השחוטה במדורה המיועדת לשריפת פסולים במקדש), דלאו מינה לא מחריב בה (מחשבה המעבירה חטאת לחולין לא פוסלת אותה, כאילו לא חשב כלום, ונשאר חטאת); (אחרי מ"מ בנידון, מבארת הגמרא את טעמו של רב).

[בבלי זבחים ג,ב] אלא טעמא דרב כרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: מאי טעמא דרב? (וי אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה: קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים.

[רש"י בבלי זבחים ג,ב] הכי גרסינן - אלא טעמא דרב כר' אלעזר (וי אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי הכי דריש ליה אין דבר אחר מחלל את קדשי בני ישראל וגזירת הכתוב היא ופרכינן אלמא לר' אלעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא ולא יחללו ואפקיה מק"ו (הסיק בקל וחומר) דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו'.

[תוספות זבחים ג,ב] הכא נמי נימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים כו' - יש תימה דעד השתא אסיקנא איפכא (עד עכשיו הסקנו להיפך) מתוך הסברא דאדרבה בשביל שהם קדשים ומינה לכן מחריב בה אבל חולין דלאו בר מינה לא מחריב ונראה לפרש דעביד קל וחומר משום דמה קדשים שאין מחללין כגון בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דכשירה (בלי מחשבת שנוי יעוד) ואפ"ה (ואפילו כך אם יחשוב מחשבת שנוי יעוד) מחללין קדשים בשוחט לשם עולה, חולין שמחללין כגון בכסבור שהן חולין דאמר בסוף בית שמאי (לקמן דף מו:): משום חולין פסולה לא כל שכן שמחללין קדשים בשוחטן לשם חולין.

(המשך תוספות) (וי אמר כב,טו) לא יחללו את קדשי בני ישראל - אף על גב דהאי קרא כתיב בטבל ובתרומה כדמוכח לקמן (דף יא:): בגמרא דשמעון אחי עזריה, דילמא קדשי מיותר קדריש דהוה מצי למיכתב (היה מספיק לכתוב) ולא יחללו את אשר ירימו. [רש"י זבחים ג,ב]

גמרא (וי אמר כב,טו) ולא יחללו כו' קדשים מחללין כו'. פרש"י דחוק. ול"נ (ולי נראה) לפרש דהאי ולא יחללו כו' הוא אזהרה. ומפרש במאי את אשר ירימו. ר"ל במורם לקדשים. והאי את פירושו עם. או דפי' ולא יחללו היינו דאין כאן חילול (והוא על דרך פרש"י) את אשר ירימו. והיינו חולין דאפשר להרימם ולהקדישם וזהו כעין דרשא דשמואל לקמן (יא ב):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: עשוי המקרא והתורה שבעל פה, התש"ס – התש"פ: תצית ההשקפה; תנח"ך – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טבול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב פ.

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ – מונח זקף-קטן, באופן נדיר יש כאן הסבר לטעם מונח שהוא מרבה את הדרשות על מלת **יִחְלְלוּ** וטעמה זקף-קטן. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בתרומה. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בקרבן חטאת, שמחשבת חולין לא פוסלת בו. שני הענפים הם (ענף א) קדשים מחללין קדשים – מחשבת העברת חטאת לשם קדשים אחרים פוסלת את החטאת; (ענף ב) ואין חולין מחללין קדשים – מחשבת העברת חטאת לשם חולין אינה פוסלת את החטאת. ע"פ [רש"י] אם מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר פוסלת אותה או קל וחומר שמחשבה להעביר חטאת לחולין הייתה אמורה לפוסלה. אבל פסוק **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי** הוא גזירת הכתוב שמחשבת חולין בחטאת לא תחלל אותה. **(וי' אמר כב,טו) אֶת-קֳדְשֵׁי** – מקף כרב-מצב המלה קדש (א) פשט הפסוקים (כב,יד-טו) עוסק באזהרה למי שאינו כהן לאכול, לשתות, לסוך תרומה שהופרשה, או בטבל שבו תרומה שעדיין לא הופרשה. (ב) קדשים הם הקרבנות למצב (א) **קֳדְשֵׁי** – טפחא כשנוי ורבוי עשוי להוסיף את הסיכה למצב (ב) **קֳדְשֵׁי** – טפחא כשנוי ורבוי עשוי להוסיף **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ** במחשבת חולין **אֶת-קֳדְשֵׁי** את קרבן החטאת [רמב"ן] **(וי' אמר כב) (כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - להאכילם לזרים, **(כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲוֹן אֲשֶׁמָּה בְּאֲכָלָם אֶת-קֳדְשֵׁיהֶם כִּי אֵין ה' מִקְדָּשָׁם: פ** – את עצמם (את הזרים), שיטענו עון באכלם את הקדשים שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסרו עליהם. ואונקלוס שחרגם במיכלהון בסואבא, שלא לצורך תרגמו כן, לשון רש"י ז"ל. ולא הבינותי דעתו, כי יראה מדבריו שזה הלאו אזהרה בכהנים הוא שלא יאכילו התרומה לזרים, ואם כן ראוי שנפרש שיהיה **וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם** כנוי לישראל שיטעינו הכהנים לישראל **עֲוֹן אֲשֶׁמָּה** כאשר יאכלו הקדשים, ולמה הוצרך רבי ישמעאל לדרשו בעצמם **[ספרי נשא לב]**. ועוד שלא הזכיר זה הלאו בתלמוד, אלא הוא אסור לעשות כן כבשאר כל האיסורין. אבל טעם הכתוב כי **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** נמשך למעלה (לכתוב לפניו), **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶם**; והוא אזהרה שנית בזר שלא יאכל קדש, בעבור שירצה להזכיר בו העונש ואמר **(כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ** את עצמם וגו' **בְּאֲכָלָם אֶת-קֳדְשֵׁיהֶם**. ורבתינו דרשו מפני יתורו באוכל טבל, אמרו **[סנהדרין פג,א]** מנין לאוכל טבל שהוא במיתה, שנאמר **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶם**; בעתידין לתרום הכתוב מדבר, ויליף חלול חלול מתרומה. אבל ב-**[ת"כ (פרק ו ח - י) מציאתי, (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ**, להביא את הסך ואת השותה **(תורה תמימה)** מבאר שזה מרבנן. **אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, על קדשי בני ישראל חייבין קרן וחומש, ואין חייבין על קדשי גוים קרן וחומש. יכול יהו חייבין על התרומה שבטבל, תלמוד לומר **אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶם**, על המורם הם חייבים ואין חייבין על התרומה שבטבל. **(כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲוֹן אֲשֶׁמָּה**, מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה. וזה אינו כדרך הגמרא. אלא שאני אומר, רבוי הסך והשותה אסמכתא, כי שתייה בכלל אכילה וסיכה מדרבנן, כך מפורש ב-**[ירושלמי (מעשר שני פ"ב ה"א)]**. ומפני שאמר בטבל **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, בעבור שהם עתידין להרים ממנו לה', דרשו מזה שהמורם הוא הנקרא קדש לא הטבל, וא"כ איננו בכלל "כי יאכל קדש בשגגה" שיתחייב בחומש. ולכך חזר ושנה **(וי' אמר כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲוֹן אֲשֶׁמָּה**, מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. והכלל, כי הכתוב הזה בטבל, והזהיר וענש תחילה על הקדש המורם, וחזר והזהיר על שירימו בעתיד, כפי מדרש רבותינו: **הסבר ע"פ רמב"ן (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ** (א) קריאה שמשמעותה מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה (ב) לפי רב **[זבחים ג,ב]** קריאה שמשמעותה שמחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת והיא נשארת לשם חטאת ולשם הבעלים. לנושא מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה: **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ** – מונח זקף-קטן, ע"פ שמואל **[זבחים יא,ב]** ורמב"ן בשני חילולים הכתוב מדבר, ב-**(וי' אמר כב,טו)** תרומה שהופרשה, ותרומה שעתידיה להתרם. העונש מיתה בידי שמים נלמד מ-**(וי' אמר כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲוֹן אֲשֶׁמָּה** מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. **אֲשֶׁמָּה** – זקף-קטן מרמז לשני למודים, **וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם** – מהפך פשטא מרמז שלפחות למוד אחד יוצא מהפשט וזה הטבל שהתרומה עדיין בו. למוד שני צ"ע. לנושא מחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת: **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ** – מונח זקף-קטן, **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא** אפשר שטעם מונח מרבה למודים נוספים מתפקיד זקף-קטן שאחרי **יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי** אפשר שכאן הלמוד שמחשבת שנוי חטאת לחולין לא פוסלת את החטאת והיא נשארת לשם חטאת ולשם הבעלים. **[בבלי זבחים יא,ב]** שמעון אחי עזריה אומר כו'. רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי: מאי טעמא דשמעון אחי עזריה? דאמר קרא: **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶם**: במורם מהן אין מתחללין, בנמוך מהם מתחללין. והאי להכי הוא דאתא (האם לכך בא הכתוב)? והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל: מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר: **(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת-קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶם**: בעתידין לתרום הכתוב מדבר! אם כן, לכתוב קרא אשר הורמו, מאי **(וי' אמר כב,טו) אֲשֶׁר-יָרִימוּ**? שמע מיניה תרתי (שני למודים). בעי רבי זירא (מקשה האם מחלוקת באחד משני למודים, או בשניהם): כשרין ואין מרצין, וכי פליג - כחדא פליג, או דלמא כשרין ומרצין, ובתרתיה פליגי? אמר אביי ואיתימא רבי זריקא, תא שמע: הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרים, שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר - פסולין; ואי ס"ד (יעלה על דעתך לומר) כשרין ומרצין, בכור בר ריצויי הוא? אלא כשרין ואין מרצין, ומדסיפא כשרין ואין מרצין, רישא נמי כשרין ואין מרצין. מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא. אלא מאי קמ"ל? גבוה ונמוך קמ"ל (ע"פ רש"י: וכי תאמר שבא לפרש כיצד יהיה נמוך לשם גבוה, אין צורך בכך), **(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ** – לשיטת שמעון אחי עזריה **אֲשֶׁר-יָרִימוּ** – מקף כרב-מצב (א) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי אינו מחלל את הקרבן, (ב) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הנמוך בקדושתו משם הקרבן הנוכחי מחלל את הקרבן. ואפשר שיש עוד רב-מצב (א) האם הנמוך לשם גבוה כשר ומרצה (ב) האם הנמוך לשם גבוה כשר ואינו מרצה. **(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ** – לשיטת שמעון אחי עזריה מדובר בשנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי, אינו מחלל את הקרבן, אפשר ש-**אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ** מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד ע"פ [רש"י [זבחים יא,ב]] ומדסיפא - הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר. **(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ** – לשיטת שמואל מדובר בתרומה שהופרשה ובטבל שמכיל תרומה ועתיד להתרם. אפשר ש-**אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ** מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד על התרומה שהופרשה כבר. ואילו [רמב"ן] למד שפסוק זה מדבר בתרומה שהופרשה והפסוק הבא מדבר בתרומה שבטבל.